

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 Факультет міжнародних відносин та права
 Кафедра германської філології та перекладознавства

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

Освітній рівень

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 035 Філологія

Шифр і назва спеціальності

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),

перша - англійська

на тему: **Евфемізми та дисфемізми у політичному
 дискурсі: лінгвоперекладацький аспект**

Шифр 17042

Виконав:

студентка 2 курсу, група ФПAm-21-1 Тринадцятко Є.В.

Підпис

Ініціали, прізвище

Керівник: д. пед. н., професор

Вчене звання, науковий ступінь

Підпис

Скиба К.М.

Ініціали, прізвище

Нормоконтроль: к. пед. н., доцент

Вчене звання, науковий ступінь

Підпис

О.О. Мацюк

Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри проф. Бойко Ю.П.

“ ”

_____ 2022 р.

АНОТАЦІЯ

В даний час зі збільшенням зацікавленості людей у подіях, особливо пов'язаних з політикою, зростає і кількість друкованих засобів масової інформації та інтернет джерел, присвячених цій проблемі. Необхідність враховувати особливості сприйняття інформації адресатом, його ступінь зацікавленості, культури тягне за собою необхідність використовувати в політичних текстах лексику, спрямовану на з одного боку, на пом'якшення та маскування, нейтралізацію інформації (використання евфемізмів), і з іншого боку — навмисне порушення норм політкоректності з метою очікування певної реакції у читача (використання дисфемізмів). Засоби масової інформації є основною сферою реалізації політичного дискурсу. Однією з найбільш важливих цілей, що реалізуються в медіатекстах, є вплив на аудиторію, яке саме визначає наявність тих чи інших мовних засобів, властивих текстам з політичною проблематикою.

Актуальність теми роботи зумовлена інтересом до вивчення способів відображення змін у суспільній свідомості за допомогою мови, змін у культурі та соціальному житті, зростанням необхідності використання евфемізмів та дисфемізмів у текстах, висвітлених у соціальних мережах, політичних діячів США та Великобританії, впливом цих мовних засобів на свідомість людей. Вивченню цих лексем та конструкцій присвятили роботи такі вчені як І.Гальперін, В.Заботкіна, К.Алан, О.Шейгал, Л.Крисін, К.Барідж, В.Великорода, Л.Небелюк, М.Кацев, О.Тараненко, О.Садовець, О.Іссерс та ін. Проте, відсутність єдиного підходу серед лінгвістів до тлумачення понять евфемізму та дисфемізму, дослідження їх лінгвістичної природи та уніфікованої класифікації, не зважаючи на поглиблений інтерес науковців, викликає потребу постійного вивчення їх особливостей як окремо, так і в контексті.

Об'єктом дослідження слугує таке явище, як політичний дискурс.

Предмет дослідження становить особливості перекладу евфемізмів та дисфемізмів в політичному дискурсі на прикладі висловлювань відомих

політичних діячів.

Мета даного дослідження – дослідити політичний дискурс як важливе явище сьогодення, розглянути вживання у ньому евфемізмів та дисфемізмів, класифікувати їх, визначити особливості їх перекладу з урахуванням політичної коректності. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань:**

- дослідити поняття “евфемізм” і “дисфемізм” та розглянути особливості їх використання в текстах політичної тематики;
- ознайомитися з лінгвокультурними особливостями політичного дискурсу;
- охарактеризувати поняття політичного дискурсу;
- розглянути особливості публічної мови як одного з видів політичного дискурсу та функції;
- дослідити особливості перекладу евфемізмів та дисфемізмів у висловлюваннях політичних діячів.

Матеріалом дослідження є понад 300 евфемістичних найменувань і 200 дисфемістичних номінацій, виявлені методом суцільної вибірки з тридцяти трьох блогів публічних особистостей у соціальній мережі «Twitter», а також політичні статті з BBC News, The New York Times та виступи різних політичних діячів.

Завдання наукової розвідки реалізуються завдяки використанню низки загальнонаукових та лінгвістичних **методів**. У пропонованій дипломній роботі було залучено такі загальнонаукові методи емпіричного (спостереження та опис) та теоретичного (аналіз, синтез, узагальнення, класифікація та ін.) характеру. Основними методами лінгвістичного аналізу був аналіз словникових дефініцій (розкриття змісту лексичних одиниць), контекстуальний метод (з’ясування семантики досліджуваних одиниць у мовленнєвому оточенні), функціональний метод (опис прагматичних особливостей евфемічних та дисфемічних одиниць). Окрім того, предметно-описовий, логіко-індуктивний та логіко-дедуктивний методи послуговували для узагальнення та викладу результатів дослідження.

Наукова новизна магістерської роботи постає в здійсненні аналізу лінгвальних аспектів англомовних евфемізмів та дисфемізмів у межах політичного дискурсу, а також в поглибленому аналізі їх перекладу.

Теоретичне значення роботи полягає у вивченні специфіки сучасних політичних евфемізмів і дисфемізмів.

Практична цінність визначається тим, що отримані результати можуть бути використані при розробці курсів з лінгвокультурології, перекладознавства, теорії та практики міжкультурної комунікації.

Апробація роботи. Результати роботи обговорювалися на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції “Сучасні питання філології: теоритична та прикладна лінгвістика”, 9 грудня 2022 року, у м. Полтава та опубліковано тези на тему “Евфемізми та дисфемізми у політичному дискурсі (лінгвоперекладацький аспект)” // Збірник з тез доповідей за матеріалами IV “Всеукраїнської науково-практичної конференції” “Сучасні питання філології: теоритична та прикладна лінгвістика”, Полтава, 2022. С. 86-89.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, підрозділів та висновків до них, загальних висновків та списку використаних джерел. Основний зміст дослідження викладено на 72 с. Повний обсяг дослідження 82 с.

Ключові слова: політичний дискурс, евфемізм, дисфемізм, політкоректність, евфемізація, переклад.

SUMMARY

Currently, with the increase of people's interest in events, especially those related to politics, the number of print media and Internet sources devoted to this issue is also increasing. The need to take into account the peculiarities of the addressee's perception of information, his degree of interest, culture entails the need to use vocabulary in political texts aimed at, on the one hand, softening and masking, neutralization of information (use of euphemisms), and on the other hand, deliberate violation of norms political correctness in order to expect a certain reaction from the reader (use of dysphemisms).

The mass media is the main area of political discourse. One of the most important goals implemented in media texts is the impact on the audience, which determines the presence of certain linguistic means characteristic of texts with political issues.

The topicality of the research is due to the interest in studying the ways of reflecting changes in public consciousness with the help of language, changes in culture and social life, the growing need to use euphemisms and dysphemisms in texts highlighted in social networks, political figures of the USA and Great Britain, the influence of these linguistic means on consciousness people such scientists as I.Halperin, V.Zabotkina, K.Alan, O.Sheygal, L.Krisin, K.Barij, V.Velikoroda, L.Nebelyuk, M.Katsev, O.Taranenko, O.Sadovets, O.Issers and others.

The object of the thesis is such a phenomenon as political discourse.

The subject of the thesis is the peculiarities of the translation of euphemisms and dysphemisms in political discourse on the example of the statements of famous political figures.

The purpose of the thesis is to investigate political discourse as an important phenomenon today. Consider the use of euphemisms and dysphemisms in it, classify them, and also pay attention to the phenomenon of political correctness. The realization of the set goal involves solving the following **tasks**:

- to investigate the concepts of "euphemism" and "dysphemism" and consider the peculiarities of their use in political texts;

- get acquainted with the linguistic and cultural features of political discourse;
- characterize the concept of political discourse;
- consider the peculiarities of public speech as one of the types of political discourse and function;
- to investigate the peculiarities of the translation of euphemisms and dysphemisms in the statements of political figures.

The research material is based on more than 300 euphemistic names and 200 dysphemistic nominations, revealed by the continuous sampling method from thirty-three blogs of public figures in the social network "Twitter", as well as political articles from BBC News, The New York Times and speeches of various political figures.

The tasks of scientific intelligence are implemented thanks to the use of a number of general scientific and linguistic **methods**. The following general scientific methods of an empirical (observation and description) and theoretical (analysis, synthesis, generalization, classification, etc.) nature were involved in the proposed thesis. The main methods of linguistic analysis were the analysis of dictionary definitions (disclosure of the content of lexical units), the contextual method (clarification of the semantics of the studied units in the speech environment), the functional method (description of the pragmatic features of euphemistic and dysphemistic units). In addition, subject-descriptive, logical-inductive and logical-deductive methods were used to generalize and present the results of the research.

The scientific novelty is the analysis of the linguistic aspects of English euphemisms and dysphemisms within the political discourse, as well as in the in-depth analysis of their translation.

The theoretical significance of the thesis lies in the study of the specifics of modern political euphemisms and dysphemisms.

The practical significance is determined by the fact that the results can be used in the development of courses in linguistic and cultural studies, translation studies, theory and practice of intercultural communication.

Approbation. The results of the work were discussed at the II All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Contemporary Issues of Philology: Theoretical

and Applied Linguistics", December 9, 2022, in Poltava and published theses "Euphemisms and dysphemisms in political discourse (linguistic translation aspect)" // Collection of scientific works on the material of the II "All-Ukrainian scientific and practical conference" "Modern issues of philology: theoretical and applied linguistics", Poltava, 2022. P. 86-89.

The structure and scope of the work. The work consists of an introduction, three sections, conclusions to sections, general conclusions to the research and a list of references of titles. The volume of the master's thesis is 82 pages.

Key words: political discourse, euphemism, dysphemism, political correctness, euphemization, translation.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЕВФЕМІЗМИ ТА ДИСФЕМІЗМИ: СТРУКТУРНИЙ, ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТИ	8
1.1. Поняття “евфемізм” та “дисфемізм” у лінгвістиці.....	8
1.2. Способи утворення евфемізмів та дисфемізмів.....	11
1.3. Функції евфемізмів та дисфемізмів у політичному дискурсі.....	14
1.4. Способи перекладу евфемізмів та дисфемізмів у політичному дискурсі.....	18
Висновки до Розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	22
2.1. Поняття політичного дискурсу.....	22
2.2. Основні функції та мета політичного дискурсу.....	26
2.3. Головні стратегії й тактики політичного дискурсу.....	30
2.4. Ефективність політичного дискурсу.....	33
Висновки до Розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕВФЕМІЗМІВ ТА ДИСФЕМІЗМІВ АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	38
3.1. Особливості перекладу англомовних евфемізмів	38
3.2. Перекладацькі рішення для передачі явищ дисфемії.....	53
3.3. Типи евфемізмів та дисфемізмів в політичному дискурсі.....	58
Висновки до Розділу 3.....	67
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	69
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

В даний час зі збільшенням зацікавленості людей у подіях, особливо пов'язаних з політикою, зростає і кількість друкованих засобів масової інформації та інтернет джерел, присвячених цій проблемі. Необхідність враховувати особливості сприйняття інформації адресатом, його ступінь зацікавленості, культури тягне за собою необхідність використовувати в політичних текстах лексику, спрямовану на з одного боку, на пом'якшення та маскування, нейтралізацію інформації (використання евфемізмів), і з іншого боку — навмисне порушення норм політкоректності з метою очікування певної реакції у читача (використання дисфемізмів). Засоби масової інформації є основною сферою реалізації політичного дискурсу. Однією з найбільш важливих цілей, що реалізуються в медіатекстах, є вплив на аудиторію, яке саме визначає наявність тих чи інших мовних засобів, властивих текстам з політичною проблематикою.

Актуальність теми роботи зумовлена інтересом до вивчення способів відображення змін у суспільній свідомості за допомогою мови, змін у культурі та соціальному житті, зростанням необхідності використання евфемізмів та дисфемізмів у текстах, висвітлених у соціальних мережах, політичних діячів США та Великобританії, впливом цих мовних засобів на свідомість людей. Вивченню цих лексем та конструкцій присвятили роботи такі вітчизняні та зарубіжні вчені як І.Гальперін, В.Заботкіна, К.Алан, О.Шейгал, Л.Крисін, К.Барідж, В.Великорода, Л.Небелюк, М.Кацев, О.Тараненко, О.Садовець, О.Іссерс та ін. Проте, відсутність єдиного підходу серед лінгвістів до тлумачення понять евфемізму та дисфемізму, дослідження їх лінгвістичної природи та уніфікованої класифікації, не зважаючи на поглиблений інтерес науковців, викликає потребу постійного вивчення їх особливостей як окремо, так і в контексті.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології

та перекладознавства “Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі”.

Об’єктом дослідження слугує таке явище, як політичний дискурс.

Предмет дослідження становить особливості перекладу евфемізмів та дисфемізмів в політичному дискурсі на прикладі висловлювань відомих політичних діячів.

Мета даного дослідження – дослідити політичний дискурс як важливе явище сьогодення. Розглянути вживання у ньому евфемізмів та дисфемізмів, класифікувати їх, а також приділити увагу явищу політичної коректності. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- дослідити поняття “евфемізм” і “дисфемізм” та розглянути особливості їх використання в текстах політичної тематики;
- ознайомитися з лінгвокультурними особливостями політичного дискурсу;
- охарактеризувати поняття політичного дискурсу;
- розглянути особливості публічної мови як одного з видів політичного дискурсу та функції;
- дослідити особливості перекладу евфемізмів та дисфемізмів у висловлюваннях політичних діячів.

Матеріалом дослідження є понад 300 евфемістичних найменувань і 200 дисфемістичних номінацій, виявлені методом суцільної вибірки з тридцяти трьох блогів публічних особистостей у соціальній мережі “Twitter” , а також політичні статті з BBC News, The New York Times та виступи різних політичних діячів.

Завдання наукової розвідки реалізуються завдяки використанню низки загальнонаукових та лінгвістичних **методів**. У пропонованій дипломній роботі було залучено такі загальнонаукові методи емпіричного (спостереження та опис) та теоретичного (аналіз, синтез, узагальнення, класифікація та ін.) характеру. Основними методами лінгвістичного аналізу був аналіз словникових дефініцій (розкриття змісту лексичних одиниць), контекстуальний метод (з’ясування

семантики досліджуваних одиниць у мовленнєвому оточенні), функціональний метод (опис прагматичних особливостей евфемічних та дисфемічних одиниць). Окрім того, предметно-описовий, логіко-індуктивний та логіко-дедуктивний методи послуговували для узагальнення та викладу результатів дослідження.

Положення, що виносяться на захист:

1. Евфемізм — (від грец. Euphemeo-розмовляю ввічливо) одиниці вторинної номінації з відносно позитивною конотацією, що використовуються для заміни прямих найменувань, вживання яких із соціально чи психологічно зумовлених причин вважається небажаним.

2. Дисфемізм — (від грец. “dys-” (поганий, складний, ненормальний) та “phēmē” (промова) – слова поганого знамення, зле слово) постає явищем антонімічним евфемізмам, і розуміється переважно як вторинна назва з негативним значенням, уживана з метою висловлення різкої негативної оцінки або надання специфічної експресії.

3. Виділяють основні функції використання евфемізмів:

- а) пом'якшення грубостей та неприємностей для того, хто говорить;
- б) маскуванню дійсності, камуфляж;
- в) приховування реальності [14, с. 50].

4. Виділяють основні функції використання дисфемізмів:

- а) образа, звинувачення;
- б) зниження соціального статусу, репутації опонента, його дискредитація;
- в) небезпека;
- г) самоствердження за допомогою дисфемії.

5. Дискурс є політичним, коли він супроводжує політичний акт в політичній обстановці. Йому притаманні як загальномовні функції, так і характерні тільки для політичного дискурсу. Найбільш важливими можна вважати функції соціального контролю і легітимізації влади, так як саме вони

надають маніпулятивний вплив на публіку, тим самим досягаючи головної мети політичного дискурсу – володіння владою і управління суспільством.

6. Серед способів утворення евфемізмів на лексичному рівні переважає метафоричне перенесення (як і серед способів утворення дисфемізмів), на синтаксичному — градація. Лексичний та синтаксичний рівні утворення широко використовуються в політичному дискурсі. Найбільш поширений спосіб перекладу як евфемізмів, так і дисфемізмів — калькування. Також нами було виявлено способи при передачі евфемізмів та дисфемізмів українською мовою та рівні еквівалентності змісту оригіналу та перекладу. Аналіз перекладів евфемізмів та дисфемізмів у контексті наших матеріалів показав, що у більшості випадків вибір способу перекладу не залежав від способу утворення вихідного евфемізму, закономірність була виявлена лише у перекладі евфемізмів-термінів, які перекладаються калькуванням. Інші способи перекладу евфемізмів та дисфемізмів включають підбір лексичної відповідності, комбіновані способи передачі, генералізація, конкретизація тощо.

Наукова новизна магістерської роботи постає в здійсненні аналізу лінгвальних аспектів англomовних евфемізмів та дисфемізмів у межах політичного дискурсу, а також в поглибленому аналізі їх перекладу.

Теоретичне значення роботи полягає у вивченні специфіки сучасних політичних евфемізмів і дисфемізмів.

Практична цінність визначається тим, що отримані результати можуть бути використані при розробці курсів з лінгвокультурології, перекладознавства, теорії та практики міжкультурної комунікації.

Апробація роботи. Результати роботи обговорювалися на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції “Сучасні питання філології: теоритична та прикладна лінгвістика”, 9 грудня 2022 року, у м. Полтава та опубліковано тези на тему “Евфемізми та дисфемізми у політичному дискурсі (лінгвоперекладацький аспект)” // Збірник з тез доповідей за матеріалами IV “Всеукраїнської науково-практичної конференції” “Сучасні питання філології:

теоритична та прикладна лінгвістика”, Полтава, 2022. С. 86-89.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, підрозділів та висновків до них, загальних висновків та списку використаних джерел. Основний зміст дослідження викладено на 72 С. Повний обсяг дослідження — 82 С.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та конкретні завдання дослідження, його наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність, визначено матеріал, джерела дослідження, його методи.

У **першому розділі** охарактеризовано евфемізми та дисфемізми, їхній структурний, функціональний та лінгвоперекладацький аспекти.

У **другому розділі** йдеться про поняття політичний дискурс, його головні характеристики, функції, стратегії та ефективність.

У **третьому розділі** проаналізовано теоретичний та практичний аспекти перекладу англійських евфемічних та дисфемічних одиниць українською мовою.

У **Загальних висновках** підведено підсумки дослідження роботи.

Перелік використаних джерел нараховує 45 праць зарубіжних та вітчизняних вчених, 11 джерел довідкової літератури.

РОЗДІЛ 1. ЕВФЕМІЗМИ ТА ДИСФЕМІЗМИ: СТРУКТУРНИЙ, ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

1.1. Поняття “евфемізм” та “дисфемізм” у лінгвістиці

Засоби масової інформації є основною сферою реалізації політичного дискурсу. Однією з найбільш важливих цілей, що реалізуються в медіатекстах, є вплив на аудиторію, а яке саме визначає наявність тих чи інших мовних засобів, властивих текстам з політичною проблематикою.

Сучасні мовні тенденції характеризуються дедалі частотнішим уживанням лексем, які пом'якшують, вуалюють або маскують реальну дійсність. У лінгвістичній традиції такий процес прийнято називати евфемізацією. Для того, аби проаналізувати це явище, спершу варто розглянути термінологічний апарат, запропонований дослідниками. Існує безліч визначень евфемізму. Немає однієї конкретної дефініції, яка б вичерпно тлумачила концепції цього феномену, через що помічаємо варіації визначень терміну евфемізм у межах лінгвістичної традиції. Наприклад, на думку О.Тараненка, евфемізмом вважають “слово або вислів, троп, що вживається для непрямого, прихованого, зокрема пом'якшеного, ввічливого, позначення певних предметів, явищ, дій заміна прямої їх назви...” [68, с. 168]. Вітчизняна дослідниця В.Великорода пропонує визначення евфемізму, яке бере за основу психологічний чинник: “Евфемізмами є одиниці вторинної номінації з відносно позитивною конотацією, що використовуються для заміни прямих найменувань, вживання яких з соціально чи психологічно зумовлених причин вважається небажаним” [9, с. 7]. Зупинимось на наступному понятті евфемізму, яке є найбільш цілісною і узагальненою характеристикою цього явища. Евфемізм (від грец. *Euphemeo* – розмовляю ввічливо) — емоційно нейтральне слово або вираз, що служить для прикритого позначення предмета або явища, пряме найменування якого представляється в даній ситуації неможливим через грубість і порушення норм пристойності. Б.А. Ларін виділяє особисті сфери евфемізації, що стосуються

особистості людини, деяких фізіологічних процесів, певних частин тіла, явищ, таких як хвороба та смерть тощо. Згідно Л.П. Крисіну, існують такі області вживання евфемізмів, що належать до сфери соціального життя:

1) Дипломатія, де використання евфемізмів необхідне через неможливість вживання лише прямих номінацій з метою вирішити певні комунікативні завдання. Такі поширені висловлювання, як “вдатися до крайніх заходів”, “відповідні інстанції” пом'якшують різкі і прямі найменування явищ і процесів і надають дипломатичним відносинам офіційність, нейтральність і стриманість.

2) Дії та заходи, вжиті владою. Наприклад, такі евфемізми, як “вища міра кримінального покарання” (що маскує поняття “смертна кара”), “затримати” (що вживається замість “арештувати”) прикривають вимушені агресивні дії з боку держави щодо громадян.

3) Державні та військові таємниці і секрети відносяться до сфери, що вимагає найбільш обережного застосування спеціальної лексики, оскільки ця сфера вже передбачає приховування, вуалювання дійсності, уникнення згадок про будь-які події, наміри. Наприклад, “розробка незвичайних видів зброї”, “Нетрадиційні форми війни” і т.д. є евфемізмами у цій сфері.

4) Відносини між різними соціальними групами: “етнічна чистка” – знищення осіб, які не належать до панівної нації, “групи підвищеного ризику” – вираз для позначення наркоманів, гомосексуалістів та інших груп осіб, які мають велику ймовірність зараження небезпечними захворюваннями [20, с.103].

Нами було розглянуто деякі сфери вживання евфемізмів, запропоновані Л.П.Крисіним. Усі вони демонструють необхідність вживання евфемізмів майже у кожній галузі людської діяльності. Це можна пояснити тим, що на різних етапах людського розвитку вірування, стереотипи та заборони мають наступний вплив на сучасну дійсність, що обумовлено культурними особливостями і тенденціями сучасного цивілізованого суспільства до утримання від вживання грубих і непристойних виразів.

Зворотний процес евфемізації — явище дисфемізації. Звернемося до визначення поняття “дисфемізм”.

Дисфемізм — це навмисно різка форма вираження емоційної оцінки, заміна стилістично нейтрального слова або вираження грубим, зниженим. О. Садовець зазначає: “Дисфемія як процес ненормативного називання денотата з метою його негативної оцінки відповідно до інтенції мовця існує з давніх-давен, проте особливої популярності вона набула в сучасному дискурсі” [56, с. 184]. Однак використання дисфемізмів не варто зводити лише до грубості, наприклад, в деяких культурах вони широко поширені в мові, наприклад, щоб уникнути пристрїту по відношенню до жінок, дітей, предметів.

На відміну від евфемізмів, дисфемізми вивчені недостатньо і лише згадуються в роботах лінгвістів як протилежне явище евфемізації і розглядаються через призму евфемізмів, зіставляючи та протиставляючи їх, проте вони так само набувають все більшого поширення. Вживання дисфемізмів реалізується у тих самих сферах, у яких поширене використання евфемізмів: особиста сфера та сфера соціального життя; їх функції повністю протилежні функцій евфемізмів. Серед них:

- 1) образа, звинувачення;
- 2) зниження соціального статусу, репутації опонента, його дискредитація;
- 3) небезпека;
- 4) самоствердження за допомогою дисфемії.

Всі ці функції мають на увазі маніпулювання опонентом; у сфері політичних відносин – ще й налаштування сторін один проти одного. До причин ширшого вживання дисфемізмів можна віднести:

- 1) зменшення заборон у суспільстві та набуття більшої свободи, зокрема, свободи слова;
- 2) актуальність “ігрової” складової мови;
- 3) більш відкритий та розкутий психологічний стан сучасної людини.

Таким чином, нами було розглянуто загальні поняття “евфемізм” та “дисфемізм”, а також сфери їх вживання та функції, що реалізуються у кожній сфері. Інформаційна складова йде на другий план і поступається місцем завданні, що впливає, яке полягає в тому, щоб сформувати в аудиторії позитивне або

негативне ставлення до того, що відбувається. Варто зауважити, що функції евфемізмів спрямовані на сприяння успіху комунікації, а функції дисфемізмів – негативний вплив, що не гарантує успіх комунікації.

1.2.Способи утворення евфемізмів та дисфемізмів

Далі нами будуть розглянуті способи утворення евфемізмів та дисфемізмів. Найбільш послідовна та детальна класифікація способів утворення евфемізмів представлена Б. Воррен, яка пов'язує процес евфемізації з двома видами змін: формальне та семантичне. Формальна зміна поділяється на три великі групи:

- 1) за допомогою словотвірних засобів;
- 2) за допомогою фонетичних змін;
- 3) за допомогою запозичень.

Словотвірні засоби, своєю чергою, поділяються на:

- 1) складання слів;
- 2) афіксальне словотворення;
- 3) оноματοпею;
- 4) ініціальну аббревіацію;
- 5) безафіксальне словотворення (конверсію).

До фонетичних змін, що лежать в основі утворення евфемізмів, Б. Воррен відносить паронімічну заміну. Окремо виділяється прийом фразеологічного еліпсису, який потрапляє в групу формально-семантичних способів утворення евфемізмів [9, с. 277]. Для дисфемізму властиво утворення за допомогою гіперболи.

Наприклад, вітчизняний дослідник Л. Мосієвич, аналізуючи когнітивні механізми утворення дисфемізмів, виділяє семантичний та формальний типи дисфемізації. При формальній дисфемізації не простежуються взаємодії різних концептуальних структур, тобто зв'язок між дисфемізмом і вихідною номінацією є виключно формальним (наприклад, помічаємо фонетичну подібність, риму

тощо). Науковець зазначає, що для утворення дисфемізмів формального типу використовують різні способи змін форми номінації, зокрема:

а) фонетичне викривлення слова: *sugar, shoot, shivers (shit)*;

б) відсікання: *doc, fed, prez, vet*;

в) какофонія: *bus-schmus, consequences-schmonsequences* (пейоративне забарвлення надає варваризатор *-schm*);

г) аббревіатура: *A.B.F. (absolutely bloody final), FTA (fuck the Army)*.

Семантичний тип евфемізації характеризується інтенсифікацією негативних характеристик і для утворення використовуються:

а) концептуальні метафори: *cow, pig, bitch, louse*;

б) гіпербола: *awful, bloody people*. Як зазначає дослідник: “Концепт *awful* - “very bad or unpleasant”, та *bloody* (used to emphasize what you are saying in a slighty rude way), які вживаються в ролі дисфемізмів замість *bad*, інтенсифікують негативну характеристику людини, про яку йдеться...” [41,с. 103].

Отже, до розгляду нами було обрано загальні класифікації способів утворення евфемізмів і дисфемізмів; тепер необхідно перейти до способів евфемізації у політичному дискурсі. О. Шейгал у своїй роботі “Політичний дискурс” виділяє три блоки, які, у свою чергу, поділяються на менші групи:

1) перекодування із заміною оцінюваного знака;

2) зниження категоричності констатації факту:

- описова парафраза (за допомогою такого прийому досягається ефект “розпилювання” значення на кілька слів, що відводить фокус від існуючої проблеми; чим коротше висловлювання – тим більше концентрація думки);

- градація.

а) Зменшення ступеня повноти дії (що дозволяє зняти відповідальність за дуже різку номінацію);

б) Зменшення масштабів охоплення.

3) Збільшення референціальної невизначеності:

- Розширення об'єму референції:

а) Редукція (синтаксична);

б) Генералізація (родовий термін, слово широкої семантики, штамп).

- Затемнення внутрішньої форми (за допомогою маловідомих публіці складних термінів, в основі яких лежать запозичення) [7, с. 259].

Основою нашого подальшого дослідження послужить класифікація О.Шейгал, так як вона найбільш повно і розгорнуто представляє способи утворення евфемізмів безпосередньо в політичному дискурсі і охоплює не лише лексичний, а й синтаксичний рівні. Проте, класифікація Б.Воррен включає метафоричне перенесення як спосіб утворення евфемізмів. Виходячи з цього, можна виділити два основні рівні та розподілити за ними основні блоки евфемізації, представлені О.Шейгал, при цьому додавши метафору як спосіб утворення евфемізмів.

Дисфемізми мають спільні з евфемізмами принципи утворення, і їхнє утворення відбувається за допомогою одних і тих же способів: семантичного зсуву, метафори, метонімії. Цей список можна доповнити гіперболою, що характерно лише для дисфемізмів.

Таким чином, докладно розглянувши класифікацію евфемізмів і дисфемізмів за способами утворення, можна зробити такий висновок: порівняно з евфемізмами, дисфемізми не мають повної та детальної класифікації, оскільки вони є погано вивченими мовними одиницями, що говорить про необхідність подальшого вивчення та розробки класифікації дисфемізмів. Виходячи зі способів утворення евфемізмів, можна помітити, що вони розглядаються як номінативні одиниці переважно аналізуються на лексичному рівні. Проте аналіз евфемізмів не обмежується лише лексичним рівнем; він так само передбачає наявність фонетичного, морфологічного, синтаксичного і графічного мовних рівнів. Розглянемо докладніше деякі з них.

Евфемізми, утворені за допомогою графічних засобів мови, є “найменш цікавим видом евфемізму” [18, с. 220].

До графічних способів евфемії відноситься опущення середини слова — синкопа або кінця слова — апокопа, а також заміна слова в письмовій мові трьома крапками.

Використання фонетичних евфемізмів дозволяє комунікатору висловити сенс, еквівалентний змістом забороненого поняття, і уникнути при цьому негативної реакції адресата (образи, страху, обурення, гніву). Фонетичним способом евфемізації мови є звукова аналогія. Цей термін ввів А.Кацев [8, 36]. При звуковій аналогії відбувається зміна форми слова-табу, що сприяє ефекту відволікання від денотата у сфері табу. Сфера використання даного засобу евфемізації мови обмежена. Звукові аналогії використовуються переважно при створенні евфемістичних субститутів для лайки, щоб, не вимовляючи грубого або неприємного слова, все ж таки дати зрозуміти співрозмовнику, про що йде мова.

На синтаксичному рівні в якості способів утворення евфемізмів виділяються: різні трансформації словосполучень, еліпсис, заміна стверджувальної конструкції на негативну (описовий парафраз) та ін. Синтаксичні способи утворення ретельно не вивчені і є одним із найскладніших для розгляду способів евфемізації, що передбачають зміни структури всього речення, а не окремого слова. Ця складність є перевагою підвищення маніпулятивного ефекту, оскільки зміни на такому рівні розпізнати практично неможливо.

Отже, нами були розглянуті основні мовні рівні евфемізації, за допомогою яких можуть відбуватися перетворення не лише на рівні одного слова чи висловлювання, а також у самій структурі слова та на рівні цілого речення. Наявність такої багатоваріантності засобів утворення евфемізмів передбачає необхідність більш уважного вивчення та аналізу мовних засобів.

1.3. Функції евфемізмів та дисфемізмів у політичному дискурсі

Тепер перейдемо безпосередньо до розгляду явища евфемізації у

політичному дискурсі. В.Москвін вважає за необхідне розмежовувати поняття евфемії та дезінформації, оскільки перше передбачає камуфлювання та пом'якшення дійсності, а друге – навмисне спотворення інформації [15, с. 58]. Евфемізми є невід'ємною частиною *політкоректності*, яка “виражається в прагненні знайти нові способи мовного вираження замість тих, які зачіпають почуття і гідність індивідуума, обмежують його людські права звичною мовною нетактовністю та прямолінійністю щодо расової та статевої приналежності, зовнішнього вигляду тощо” [20, с. 120]. Поняття політкоректності нерозривно пов'язане з поняттям ввічливості. Варто зауважити, що явище дисфемізації, прямо протилежне явищу евфемізації, припускає не політичну коректність, а скоріше, навпаки, навмисне порушення норм політичної коректності, оскільки досягнення однієї мети – вплив на аудиторію, маніпулювання – здійснюється завдяки різним функціям та завданням, які стоять перед евфемізмом. О.Шейгал виділяє такі функції евфемізмів у політичному дискурсі:

- Нейтралізація гостроти соціальних проблем, їх применшення, що призводить до зняття суспільної напруженості (наприклад, економічні проблеми, прояви соціальної нерівності, несправедливості, різноманітної дискримінації);
- Камуфлювання вчинення неправових та аморальних дій з метою уникнути суспільного засудження;
- Уникнення втрати обличчя (до втрати обличчя відноситься зниження статусу політичних діячів; для країни це може загрожувати втратою територій, санкціями, втратою союзників);
- Реалізація принципу ввічливості (“порятунок” політичного суб'єкта з нижчим статусом);
- Завоювання підтримки тих чи інших політичних сил;
- Перерозподіл провини (формулювання проблемної ситуації таким чином, що вона представляється не як результат чиєїсь провини, а як результат природного розвитку подій) [45, с. 237].

Розгляд основних функцій евфемізмів, реалізованих у політичному дискурсі, дозволяє стверджувати, що функції дисфемізмів прямо протилежні,

адже вони несуть функцію навмисного негативного мовного посилення [21, 7].

Будучи найбільш ефективними інструментами впливу на свідомість людей, евфемізм і дисфемізм таким чином стають засобами маніпулювання. Під *маніпулюванням* розуміється “панування над духовним станом людей, управління ним шляхом нав'язування людям відповідних стереотипів мислення та поведінки”.

Для сучасних засобів масової інформації характерне мовленнєве маніпулювання, яке реалізується у багатьох політичних текстах завдяки використанню лексичних одиниць, що викликають певні асоціації. Маніпуляція здійснюється за допомогою використання евфемізмів, за допомогою яких спосіб передачі інформації виявляється більш ефективним, ніж прямий вплив на людину. Перевага полягає в дефіциті часу, за який практично неможливо виокремити евфемізми з контексту і осмислити їх, і до того ж звернутися до другорядних значень, що ховаються за ними, оскільки інформаційний потік (особливо якщо цей виступ політика) ускладнює орієнтацію в мовному матеріалі та його оцінювання [5, с. 148]. Евфемізми, на відміну від дисфемізмів, мають менше шансів бути “розпізнаними” навіть у політичному тексті засобах масової інформації, не кажучи вже про промову політичного діяча, що супроводжується правильно підбраною інтонацією, заздалегідь підготовленими фразами, кліше. Виходячи з цього, можна дійти невтішного висновку у тому, що політичне мовленнєве маніпулювання, здійснюване потай, є окремим пунктом на дослідження.

Говорячи про використання дисфемізмів у текстах політичної тематики, необхідно докладно розглянути опозицію “свій-чужий”, яка має на увазі наявність оцінної думки [10, с. 182]. Будь-яке військове зіткнення відображається в політичних ЗМІ поділом суспільства на два полюси: “свої” і “чужі” (противники). Ця опозиція передбачає сильну маніпуляцію “пересічних” громадян. Оцінювання (добре чи погано) можна зіставити з опозицією “свій – чужий”. Яскравий прояв цього процесу можна спостерігати в логічному ланцюжку: комуніст, нацист - "чужий", значить поганий; ліберал, демократ –

“свій”, отже добрий. Використання позитивно зарядженої політичної лексики більше притаманно позначення “своїх”, і навпаки, слова *nazism*, *racism*, *rushizm* викликають в людини негативні асоціації, безперечно вказують на щось погане, неправильне, чуже і небезпечне. Таким чином, маніпулювання свідомістю читача відбувається без надмірних зусиль, і навіть якщо він має розмите уявлення про значення подібних слів, оцінюваний знак, що стоїть за специфічним політичним терміном, буде для нього цілком пізнаваним. Така політична негативно-оцінювана лексика найчастіше є політичними ярликами, що закріпилися за певними особами/групами людей [7, с. 182].

Ознайомившись із характеристикою опозиції “свій-чужий”, можна провести аналогію з евфемізами та дисфемізмами та їх функціонуванням у політичних текстах. Для загладження негативних процесів, дій, результатів, а також для позначення “своїх” та їх характеристики використовується явище евфемізації; з іншого боку дії “чужих”, противників, небажаних осіб перебільшуються за допомогою гіперболи, яка є одним із найпоширеніших способів утворення дисфемізмів. Слід зазначити, що не всі дії у політичному світі характеризуються однаково. Наприклад, термін “тероризм” має на увазі під собою протиправні дії, вчинені “чужими”, викликають у читача почуття агресії та небезпеки, проте для позначення дій, вчиненими “своїми” і які призвели до масової загибелі людей, цей термін не використовується.

Явище евфемізації і дисфемізації розглядаються в рамках наступних тем: воєнні дії/військові конфлікти, зовнішня/внутрішня політика; соціальні проблеми, пов'язані з імміграцією та багато інших. Політична сфера тісно переплітається з іншими сферами життя, такими як соціальна та економічна. Проблеми, що виникають в одній сфері, неминуче позначаються на іншій. Люди, незадоволені рівнем свого життя, насамперед звертаються до “верхівки”; хвилювання серед незадоволених громадян, пов'язані з негативним ставленням до напливу іноземців, також є серйозною проблемою. Небезпека прямої номінації подій у політичній сфері пояснює необхідність формування та використання певної лексики, оскільки хвилювання завжди породжує

хвилювання, і саме мова є найпотужнішим регулятором свідомості людей.

Отже, евфемізми як одиниці вторинної номінації можуть виконувати різні функції, які переважно залежать від комунікативних інтенцій адресанта в межах повідомлення. Серед них виокремлюють вуалітивну функцію (пом'якшення), яка є основною та найчастіше зустрічається в різних дискурсах. Важливими є функції маніпулювання та впливу, що найчастіше зустрічаються в сфері політики та ЗМІ, адже за допомогою таких одиниць мовець має змогу впливати на поведінку, думки чи ціннісні орієнтири адресата. Окрім цього, виокремлюють превентивну, кооперативну, жартівливо-іронічну, конспіративну функції тощо. Дисфемізми ж, навпаки, актуалізують негативну складову описуваного явища та можуть виконувати різні функції відповідно до інтенцій мовця, наприклад, функцію погрози, образи, приниження, звинувачення тощо .

1.4. Способи перекладу евфемізмів та дисфемізмів у політичному дискурсі

Переклад евфемізмів і дисфемізмів є непростим завданням для перекладача, оскільки вимагає підвищеної уваги не лише до самих лексичних одиниць і контексту, в якому вони реалізуються, але і до фонових знань, і в нашому випадку це знання політичного змісту тієї чи іншої ситуації. Реалізація перекладу евфемізмів та дисфемізмів відбувається шляхом знаходження еквівалентів у мові перекладу, а також за допомогою таких перекладацьких прийомів, як: *перекладацьке транскрибування, калькування, конкретизація, додавання, описовий переклад, наближений переклад, еквівалентна та варіантна лексична відповідність.*

Евфемізм як складне і суперечливе явище в мові мають багатооб'ємний характер, саме тому не слід обмежуватися лише головним значенням слова, але також враховувати і другорядні значення, які реалізуються в різних мовних ситуаціях. Не варто забувати, що переклад здійснюється не лише з мови на мову, але і з культури на культуру [20, с. 224].

Метод *додавання*, вимагає розгорнутих коментарів, реалізується насамперед у перекладі безеквівалентної лексики, оскільки евфемізми і дисфемізми неможливо знайти розглянуті без зв'язків характерними тій чи іншої культурним особливостям і не враховуючи сформованої політичної, економічної та соціальної ситуацій. Здебільшого дослівний переклад деяких виразів, наприклад, з англійської на українську, не забезпечить розуміння україномовному читачеві. Потрібен пошук у спеціалізованих політичних словниках, який однаково не дає гарантії правильного розуміння слова чи висловлювання, враховуючи контекст і задум автора тексту чи промови. Не слід забувати, що політичний текст (і зокрема публічна мова) орієнтований на масового читача/слухача і має бути сформований доступним і зрозумілим чином.

Метод *конкретизації* передбачає більш точне визначення замість узагальнених варіантів перекладу та дуже близький до методу додавання. Якщо конкретизація неможлива з якихось причин, необхідно знову ж таки лінгвістичний коментар, тобто переклад за допомогою методу додавання.

До інших методів перекладу можна віднести *калькування* та *транслітерацію*, використання яких можливе у тих випадках, коли існує вже сформована відповідність між одиницями мов вихідного тексту та його перекладу. Використання методу калькування буде успішним при перекладі політкоректних евфемізмів. При цьому важливо зазначити, що ефективність маніпулятивного впливу евфемізмів полягає в імпліцитному, або прихованому способі передачі інформації, коли процес впливу на свідомість людей не усвідомлюється.

Теоретично, переклад дисфемізмів становить менше проблем, оскільки не приховує денотату. До багатьох понять і найменувань можна підібрати свій еквівалент, та все ж дослівний переклад не завжди має успіх у зв'язку з відсутністю денотативно та конотативно еквівалентного вираження у мові перекладу.

Таким чином, можна стверджувати, що переклад евфемізмів є контекстно залежним, і, виходячи з цього, зробити висновок про нерозповсюдженість таких

прийомів при перекладі, як калькування та транслітерація, оскільки головною перешкодою для адекватного перекладу евфемізмів та дисфемізмів є неузгодженість систем понять різних мов.

Висновки до Розділу 1

В першому розділі ми виявили важливість використання стилістичних засобів у мові, особливо таких як евфемізми та дисфемізми. Також ми розглянули детальні класифікацію за способами утворення на лексичному та синтаксичному рівнях і прийшли до висновку про можливість утворення дисфемізмів лише на лексичному рівні. У висновку ми розглянули основні особливості перекладу політичної мови громадських діячів і способів перекладу евфемізмів і дисфемізмів, що зустрічаються в них.

Отже, можна зробити висновок, що проведений аналіз політичного дискурсу засвідчує вживання вторинних номінацій, що стосуються різних тематичних сфер, серед яких, наприклад, теми смерті, війни, фізіології людини, її характеристик чи якостей тощо. Найчастіше евфемізми та дисфемізми виражені одиничними лексемами, серед яких переважають іменники, проте також помічаємо використання словосполучень (зокрема стійких — фразеологічних зворотів). Серед способів творення евфемізмів виокремлюємо семантичні процеси, іншомовні запозичення, словотвірні та фонетичні процеси, комбіновані способи тощо. Щодо дисфемізмів — помічаємо використання метафоричних зворотів, одиниць зниженого стилю та соціолектів, які характеризуються емоційно-експресивною конотацією та слугують засобом вираження негативної оцінки стосовно позначуваного явища дійсності, а також словотвірних засобів (наприклад, пейоративних афіксів). Ми з'ясували, що евфемістичні найменування у політичному дискурсі виконують вуалітивну функцію (пом'якшення), превентивну, жартівливо-іронічну, кооперативну, конспіративну, оцінки та елевативну. Зауважимо, що нерідко виокремлені евфемізми формально порушували максими принципу кооперації, наприклад, максимуму способу: мовці свідомо обирали “неоднозначну” лексему для опису

того чи того явища дійсності [17, с. 223]. Проте варто сказати, що виникнення найменувань найчастіше можна пояснити бажанням не образити адресата, що диктується постулатами принципу ввічливості [75, с. 132]. Дисфемізми у межах вибірки виконують функцію образи, оцінки, засудження (осуду), приниження, образи тощо. Визначальною метою мовця в межах мовленнєвого акту дисфемізм є бажання акцентувати увагу на негативних аспектах, тобто негативізувати повідомлення.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

2.1 Поняття політичного дискурсу

Поняття політичного дискурсу є по суті вираженням цілого комплексу взаємовідносин між суспільством і людиною, а тому, це поняття політичного дискурсу по суті є функціонально направленим на формування в адресантів певного елемента світосприйняття або відображення картини світу. Застосовуючи політичний дискурс для узагальнення даного поняття, ми можемо зрозуміти, що в різних мовленнєвих спільнотах моделюються основні культурні цінності, як організовується соціальний порядок, які основні елементи мовленнєвої картини світу не входять у межі мовних стратегій, яким чином формується ментальна картина світу мовців, властива кожному окремому мовному соціуму.

Спершу ніж схарактеризувати концепцію дискурсу, необхідно уточнити поняття дискурсу в ряді суміжних понять “мова-дискурс-текст”. Мова безумовно протиставлена іншим поняттям. Більше того, дискурс зазвичай протиставляється тексту, рідше мові.

Текст — це послідовність цілих речень, які реалізуються на наборі взаємозалежних намірів. Дискурс — це способи говоріння та письма, в яких учасники виражають певне відношення до областей соціокультурної діяльності. У рамках жанру-тексту-дискурсу, дискурс здобуває перевагу, адже розглядається як інституціонально-комунікативна основа, в рамках якої, як жанр, так і текст перестають бути просто носіями комунікаційного акту і стають повністю діючими засобами комунікації [10, с. 349].

Політичний дискурс — це невід’ємна частина національної культури. Вона вживається з певною групою людей — політиками, — чие мовлення відображає тенденції розвитку мови. Як зазначає А.Чудінов, мовна картина у політичному дискурсі є складним об’єднанням когнітивних одиниць (концептів, фреймів, стереотипів, сценаріїв, концептуальних векторів) які відносяться до політичної

сфери комунікації і до політичного дискурсу. Мова політика є складним конструйованим утворенням, яке слугує для впливу на аудиторію. М.Бахтін вважає, що той, хто виступає має обов'язково враховувати знання, погляди, переконання адресата, його симпатії та антипатії. Вербальний вплив в політичному дискурсі, як правило, доповнюється такими засобами впливу на публіку, як міміка обличчя, жестикуляція.

У вірогідному вимірі дискурс є семіотичним простором, яким включає в себе вербальні та невербальні знаки, які були орієнтовані на обслуговування певної комунікативної сфери, а також тезаурус прецедентних висловлювань та текстів. В потенціальній зміні дискурсу також є уявлення про часто використовувані моделі мовної поведінки та набір вербальних дій і жанрів, специфічних для даного типу громадської комунікації.

По відношенню до семіотичного простору політичного дискурсу можна також дискутувати про неоднорідність задіяних у ньому "мов", крім мовних знаків та паралінгвістики, вагоме значення має політична символіка та емблематика. В політичному дискурсі знаковий статус набуває власна фігура політика та певні поведінкові параметри.

Одною з головних класифікацій типів дискурсу також є виділення особистісного та інституціонального дискурсу [4, с. 256]. Одним з видів інституціонального спілкування, коли індивід виступає представником певного соціального інституту, є політичний дискурс [6, с. 178].

У засобах масової інформації, які є сьогодні невід'ємною частиною життя людини, неможлива подача інформації в нейтральному вигляді, без думки, експліцитного та імпліцитного, та без певного впливу на слухача або глядача. Лінгвістичний аналіз вербального впливу припускає прояв та вивчення мови того, хто говорить та використовуваних ним мовних засобів, які визначають досягнення ним поставленої комунікативної задачі [3, с. 356].

Уточнюючи поняття тексту і дискурсу, в сучасній лінгвістиці йдеться про те, що текст як мовний матеріал не завжди являє собою зв'язне мовлення, дискурс. Не кожен текст є дискурсом, але дискурс абсолютно завжди є текстом.

Так як будь-який дискурс є текстом, теорія дискурсу розділила з лінгвістикою тексту всі питання, які стосуються сутнісних властивостей тексту як мовної одиниці вищого порядку (текст та дискурс характеризуються спільними властивостями завершеності, цільності та зв'язаності тощо), а також питання, пов'язані з одиницями дискурсу, його структурою та способами сегментації. Необхідно також розгляд поняття “дискурс” в політиці. Його реалізація та функціонування в житті політиків.

Політичний дискурс — це той феномен, свідками якого ми сьогодні стаємо кожного дня завдяки телевізору, радіо чи інтернету. Відстоювання своїх інтересів і боротьба за владу є основною темою і головною причиною в даній сфері комунікації. При урахуванні того, чим більш відкрите та демократичніше життя конкретного суспільства, тим більше уваги приділяється мові даного політичного суспільства. Політичний дискурс цікавить як самих політиків, так і журналістів, і політологів, так і величезну кількість людей, які живуть в країні. Політичний дискурс являє собою знакове утворення, яке має два виміри — реальний та віртуальний, при цьому в реальному вимірі він розуміється як текст в конкретній ситуації політичного спілкування, а його віртуальний вимір включає в себе мовні та немовні знаки, орієнтовані на обслуговування сфери політичної комунікації [2, с. 107].

До кількості невивчених проблем політичного спілкування можна віднести його семіотичну організацію. Активно розвивається ідея, виходячи з якої політичний дискурс являє собою своєрідну семіотичну систему, в якій відбувається модифікація сенсу та функцій різних типів мовних одиниць та стандартних вербальних дій. Для формування політичного дискурсу як знакової системи необхідно виявити основні параметри цього типу комунікації, його основні види, базові ідеї та функції, виявити специфічну картину світу, встановлену в семіотиці політичного дискурсу, та запропонувати класифікацію цих знаків. Вивчення політичного дискурсу передбачає відношення до його інтенціональному аспекту, а саме — до вивчення стратегій та прийомів наближення до істини та відхилень від неї, а також розкриття особливих

вербальних актів, які визначають даний вид комунікації. Окремої згадки також заслуговує організація жанрового простору політичного дискурсу, формулювання функціональної ієрархії його стилів, зв'язок між типами жанрів та типами знаків, подання прототипних жанрів та політичної комунікації.

Вивчений підхід до дослідження політичного дискурсу надає можливість схарактеризувати цей тип комунікації в термінах знакового трикутника — семантики, прагматики та синтактики знака — тим самим встановив інший ракурс досліджень одної з найбільш важливих форми сучасної комунікації в “трьохвимірному просторі мови” [3, с. 108].

Детальну класифікацію жанрів політичного дискурсу вперше запропонувала О. Шейгал у книзі “Семіотика політичного дискурсу”. Посилаючись на те, що політичний дискурс являє собою складне багатовимірне утворення, складові елементи якого можуть перетинатися по ряду підстав. О. Шейгал пропонує наступні параметри структурування жанрового простору політичного дискурсу:

- параметр інституціональності;
- суб'єктно-адресатні відносини;
- соціокультурний параметр;
- параметр функціональної структури.

Виходячи з широкого підходу до поняття політичний дискурс та відносячи до нього не лише інституціональне, а також особистісне спілкування, дослідниця О. Шейгал пропонує в якості одного з параметрів структурування жанрового простору політичного дискурсу рівня його інституціональності. На одному полюсі шкали інституціональності представлена міжособистісна комунікація, а на другому — інституціональна, тобто публічна. Таким чином, при градуюванні по осі інституціональності/офіціальності жанри політичної комунікації можна розподілити в послідовності від максимальної неформальності спілкування до максимальної інституціональності/офіціальності:

- розмови про політику в сім'ї, з друзями, розмови з незнайомими людьми в черзі, з випадковими попутниками тощо, анекдоти, чутки.

- самвидавські листівки та графіті, як правило критичного вмісту(особистість виступає від свого імені, але при цьому визнає себе як член суспільства; потенціальними адресатами є інститути та їх представники; мовні оформлення не регламентовано, хоча нерідко використовуються штампи);

- листи громадян на знак підтримки або протесту(адресатом є конкретний політик або політичний інститут, канал спілкування офіційний);

- політичний скандал — знаходиться на межі особистісного та інституціонального (джерело інформації може бути, як офіційним, так і неофіційним; канал спілкування офіційний — скандальні факти оприлюднюються публічно, мотивація скандалу, як правило, особистісна: призвідник керується особистими амбіціями; стиль спілкування не є жорстко регламентованим).

Отже, можна зробити висновок, що жанр публічного мовлення займає одне з центральних місць у структурі політичного дискурсу та відноситься до прототипних жанрів [10, с. 207]. Тож, питання класифікації жанрів політичного дискурсу представляє велику цікавість для сучасної лінгвістики. Не дивлячись на те, що вчені обирають різні параметри для класифікації жанрів даного типу дискурсу, всі вони визнають складність жанрової структури політичної комунікації.

У підрозділі 2.1 нами узагальнено розуміння терміна політичний дискурс, описано проблематику такого процесу, як мовне функціонування, та ефективність його використання у сфері політичної влади і життя суспільства.

2.2. Основні функції та мета політичного дискурсу

Політичний дискурс має за мету мотивувати аудиторію до здійснення спрямованих дій. Вчені стверджують, що політичний дискурс — це засіб захоплення чи утримання влади, боротьби за неї конфліктуючих між собою сил. Отже його основні завдання є аспектами прояву саме цієї функції.

На думку О.Шейгал, “перша акціональна функція дискурсу обумовлена

тим, що сутнісно політична діяльність є вербальною діяльністю. Для реалізації цієї функції не потрібні будь-які специфічні засоби, адже вона здійснюється “усією масою” політичного дискурсу”. [6, с. 652-654.]

Друга функція — це контроль над ментальними установками та поведінкою електорату. Вона реалізується шляхом використання різних мовних стратегій, тактик та дій.

Таким чином, логіка міркування призводить до того, що основними функціями політичного дискурсу є: формулювання та роз'яснення своєї політичної позиції (орієнтація виборця), пошук прихильників та їх максимальне згуртування (інтеграція) та боротьба з політичним противником.

Крім того, політичний дискурс є унікальним через свою функцію переконання. На думку дослідника П.Паршина, “будь-який текст впливає на свідомість адресата з семіотичної точки зору. Але для політичного тексту мовленнєва дія є основною метою комунікації, на досягнення якої орієнтується вибір лінгвістичних засобів”[10, с. 398-425]. Тут доречно звернути увагу і на те, як наголошує, у свою чергу, австрійська дослідниця Р.Водак: “Політичний дискурс “перебуває ніби між двома полюсами – функціонально-обумовленою спеціальною мовою та жаргоном певної групи із властивою їй ідеологією”. [6, с. 125-128]. Крім того, вона визначає дискурс як “вторинну мовну підсистему, що володіє певними функціями, своєрідним тезаурусом (спеціальною термінологією) та комунікативним впливом”. Доречно також наголосити на ролі масової комунікації в політичному дискурсі — вона неоднозначна. “По-перше, мас-медіа формують міфологізовані стереотипи поведінки індивіда. По-друге, засоби масової комунікації дають людині можливість брати участь у публічному політичному дискурсі, реагувати на актуальні проблеми соціального життя, висловлювати свою думку. По-третє, під впливом засобів масової комунікації особистість як самостійний суб'єкт дійсності слабшає, розчиняється в інформаційному контенті, формування якого відбувається не системно, а сумбурно, фрагментарно”. Зрештою, через вплив масової комунікації індивід починає вважати, що він здатний керувати політичним дискурсом. Насправді,

безумовно, не людина керує соціальною інформацією, а соціальна інформація керує людиною. За допомогою повідомлень мас-медіа формується публічний політичний дискурс, який завжди пов'язаний із ідеологічним змістом, політичним контекстом та підтекстом.

Р.Водак виділяла такі основні функції політичного дискурсу:

- 1) персуазивну (переконання);
- 2) інформативну;
- 3) аргументативну;
- 4) персуазивно-функціональну (створення переконливої картини кращого світу);
- 5) делімітативну (на відміну від іншого);
- 6) груповидільну (змістовне та мовне забезпечення ідентичності) [3, с. 51].

У роботах інших закордонних лінгвістів, присвячених мові політики, виділяються поряд з інформаційною функцією також контролююча функція (маніпуляція свідомістю та мобілізація до дії), інтерпретаційна функція (створення “мовної реальності” поля політики), та функція соціальної ідентифікації.

Як зазначає О. Шейгал : “політичний дискурс, поряд з релігійним та рекламним, входить до групи дискурсів, для яких провідною функцією є регулятивна. Виходячи з цільової спрямованості, основною функцією політичного дискурсу можна вважати його використання як інструмент політичної влади (боротьба за владу, оволодіння владою, її збереження, здійснення, стабілізація чи перерозподіл)”[6, с. 35]. Однак, ця функція настільки ж глобальна, наскільки комунікативна функція всеосяжна по відношенню до мови. У зв'язку з цим пропонується диференціювати функції мови політики як аспектних проявів його інструментальної функції за аналогією до того, що всі базові функції мови розглядаються як аспекти прояву його комунікативної функції.

Головною функцією, на наш погляд, є інформаційна, яка реалізується на основі взаємодії між суб'єктами політики та засобів масової інформації. Подаючи

потрібну інформацію, що передається найчастіше за допомогою засобів масової інформації, учасники політичного дискурсу приходять до головної мети політики – отримання та утримання влади. Політичний дискурс завжди прагне об'єктивації своїх інформаційних елементів. Процес інформування є необхідною умовою підтримки владних відносин у суспільстві.

Інструментальна функція забезпечує механізми інформаційного відтворення політичного дискурсу у суспільстві, її основу становлять взаємовідносини влади та засобів масової інформації. Суть цих взаємин полягає в тому, що влада прагне тотально контролювати інструменти відтворення політичної інформації в суспільстві, які фактично перебувають у руках у ЗМІ. У свою чергу ЗМІ здійснюють значний вплив на політичний дискурс, маючи монополію на інструменти підтримки та зміни співвідношення політичних сил у суспільстві.

Центральною особливістю функції нормування є розподіл ресурсів – найважливіший елемент змісту відносин домінування-підпорядкування у суспільстві. Також важливою особливістю функції нормування є легітимне право застосування насильства з боку влади.

Функції легітимації та прогнозу здійснюють внутрішньодискурсійний зв'язок минулого, сьогодення та майбутнього, забезпечуючи підтримку певних відносин у суспільстві.

Одними із найважливіших функцій політичного дискурсу, як зазначає В. Павлуцький, є функції переконання та політичної пропаганди. Головною цільовою установкою політичного дискурсу є формування у соціумі тих думок та оцінок, необхідні автору дискурсу. Такий тип дискурсу, передусім, орієнтований на свідомість громадськості, тобто є досить небезпечним інструментом впливу, оскільки орієнтований попри всі верстви суспільства. Специфіка політичного дискурсу якраз і полягає у здійсненні політики та досягненні політичних цілей, які у переважній більшості пов'язані з питанням влади [5, с. 220-221].

Підбивши підсумки, ми зазначимо, що функції політичного дискурсу виходять

із головного принципу цього виду мовної комунікації, саме “боротьба влади”. Завдяки вищезгаданим функціям відбувається головна маніпуляція політичною свідомістю. Дискурс не відтворює структури навколишнього світу, а здійснює владу в ході процесів специфічної актуалізації мови.

2.3. Головні стратегії й тактики політичного дискурсу

Наукова література не подає загально прийнятого визначення поняття "стратегії політичного дискурсу". У рамках лінгвістичного підходу до визначення даного поняття стратегія розуміється як використання загально визнаних комунікативних дій та мовних засобів, а також як сукупність мовних дій [23, с. 124]. О. Іссерс пропонує розуміти комунікативну стратегію як “сукупність мовних дій, які спрямовані на досягнення комунікативної мети та реалізуються в комунікативних тактиках” [4, с. 124]. Мовною тактикою вона називає “одну або кілька дій, що сприяють реалізації стратегії” [2, с. 125]. Інша дослідниця, О. Паршина, під терміном “стратегія” передбачає “певну спрямованість мовної поведінки у даній ситуації у сфері досягнення мети комунікації”. Так, автор виділяє стратегії політичного дискурсу на основі цілей, які має той чи інший політик. Як правило, політик прагне:

- 1) спонукати адресата проголосувати на виборах за певного кандидата, партію, блок, рух тощо;
- 2) завоювати авторитет чи зміцнити свій імідж, “сподобатися народу”;
- 3) переконати адресата погодитися з його думкою та прийняти її;
- 4) створити певний емоційний настрій, викликати певний емоційний стан адресата;
- 5) дати адресату нові знання, нові уявлення про предмет мови, інформувати адресата про свою позицію з будь-якого питання.

Керуючись цими цілями, автор класифікує такі політичні стратегії: “стратегії самопрезентації, дискредитації, напади, самозахист, формування емоційного настрою адресата, а також інформаційно-інтерпретаційну,

аргументативну, агітаційну та маніпулятивну стратегію” [21, с. 51]. У цій класифікації перераховуються практично усі шляхи впливу на свідомість виборців. Безліч спільного з нею має класифікація О.Міхалевої. Вона виокремлює стратегії політичного дискурсу на мовному рівні. Так, автор стверджує, що спосіб спілкування, що обирається комунікантами, зумовлений як агональністю політичного дискурсу, так і наявністю протиборчих сторін, а також наявністю адресата-спостерігача [5, с. 44].

Під впливом даних факторів формуються три наступні детально описані стратегії:

1. Стратегія зниження спрямована на дискредитацію опонента, яким є політичний противник. Реалізується ця стратегія через такі тактики:

а) тактика аналіз -”мінус” — засноване на фактах розгляд, розбір ситуації, що передбачає вираження негативного ставлення до описуваного, а також — до людей, їх дій та вчинків. При цій тактиці той,хто говорить описує ситуацію, використовуючи мовні засоби, що імпліцитно передають його ставлення до предмета;

б) тактика звинувачення — приписування комусь будь-якої провини, визнання винним у чомусь, а також розкриття, виявлення чиїхось непристойних дій, намірів, якостей;

в) тактика безособового обвинувачення — обвинувачення, у якому не вказуються винуватці засуджуваних дій чи вчинків, тобто ті особи, чії зловживання, таємні задуми тощо стають предметом відкритого обговорення та засудження;

г) тактика викриття — приведення з метою викриття фактів та аргументів, що роблять явною винність, злочинність будь-кого;

д) тактика образи — нанесення образи, приниження, вразливість будь-кого, що супроводжується експлікацією емоційного складового компонента замість приведення доказів;

е) тактика загрози — залякування, обіцянка заподіяти адресату неприємність, зло [20, с. 45-52].

2. Стратегія підвищення відображає прагнення того, хто говорить максимально збільшити значення свого статусу. Для цього політик використовує спеціальні тактики:

а) тактика аналіз-”плюс” — заснований на фактах розгляд, розбір ситуації, що передбачає імпліцитне вираження позитивного ставлення того, хто говорить до описуваної ситуації;

б) тактика презентації — висвітлення когось у привабливому вигляді;

в) тактика неявної самопрезентації — виражене без прямої вказівки на об'єкт позитивного оцінювання, презентація того, хто говорить в привабливому, вигідному світлі;

г) тактика відведення критики — приведення з метою доказу невинності аргументів та/або фактів, за допомогою яких можна пояснити (виправдати) будь-які дії та вчинки;

д) тактика самовиправдання — заперечення негативних суджень про об'єкт критики та його причетність до того, чому дається негативна оцінка [5, с. 52-57].

3. Стратегія театральності. Театральність політичного дискурсу пов'язана з тим, що одна зі сторін комунікації — народ — виконує переважно роль не прямого адресата, а адресата-спостерігача, який сприймає політичні події як таке дійство, що розігрується для нього [4, с. 20-25]. Ця стратегія також включає ряд тактик:

а) тактика спонукання — заклик до будь-якої дії, прийняття точки зору;

б) тактика кооперації — такий спосіб звернення до адресата, за допомогою якого промовець конструює образ останнього, апелюючи до ідей та цінностей, носієм яких він є (на думку промовця);

в) тактика розмежування — виявлення відмінностей в позиціях та думках;

г) тактика інформування — приведення даних і фактів, що не супроводжуються висловлюванням до відношення мовця;

д) тактика обіцянки — добровільне зобов'язання зробити що-небудь;

е) тактика прогнозування — передбачення, судження про подальші дії, розвиток чогось на підставі інтерпретації різних наявних даних;

є) тактика попередження — застереження, що передують повідомлення про можливі події, дії, ситуації тощо;

ж) тактика іронізування — здійснення впливу за рахунок відмінностей між сказаним і тим, що мається на увазі;

з) тактика провокації — підбурювання когось до таких дій, які можуть спричинити важкі для нього наслідки [2, с. 57-68].

Важливо звернути увагу на те, що у теоретичній літературі питання відсутні чіткі межі відокремлення стратегій від тактик, також їх співвідношення з основними тактиками. Тому тактики, що використовуються в одній або в кількох стратегіях, можуть сприяти реалізації зовсім іншої стратегії.

Отже, у підрозділі 2.3 нами детально розглянуто всі основні тактики і стратегії політичного дискурсу, особливості і характеристики яких дають чітке уявлення про те, як відбувається процес ведення політичної кампанії політичними лідерами.

2.4. Ефективність політичного дискурсу

Громадське призначення політичного дискурсу полягає у тому, щоб навіяти адресатам – громадянам спільноти – необхідність “політично правильних” дій та/або оцінок. Інакше кажучи, мета політичного дискурсу – не описати (тобто не референція), а переконати, пробудивши в адресаті наміри, дати підґрунтя для переконання та спонукати до дії [10, с. 104]. Тому ефективність політичного дискурсу можна визначити щодо цієї мети.

Мова політика (за деякими винятками) оперує символами, та її успіх визначається тим, наскільки ці символи співзвучні масовій свідомості: політик має вміти торкнутися потрібної струни у цій свідомості; висловлювання політика мають вкладатися у “всесвіт” думок та оцінок (тобто, у всі множини внутрішніх світів) його адресатів, “споживачів” політичного дискурсу [5, с. 211].

Далеко не завжди таке навіювання виглядає як аргументація: намагаючись залучити слухачів на свій бік, не завжди вдаються до логічно зв'язаних

аргументів. Іноді досить просто дати зрозуміти, що позиція, на користь якої виступає пропонент, лежить на користь адресата. Захищаючи ці інтереси, можна впливати на емоції, грати на почуттях обов'язку, інших моральних установках. Ще хитріший хід – коли, висуваючи аргументи у присутності будь-кого, не розраховують прямолінійно впливати на чийсь свідомість, а просто розмірковують вголос при свідках; або, скажімо, висуваючи докази на користь того чи іншого становища, намагаються – від протилежного – переконати, що цілком протилежно тезі, тощо.

Будь-який дискурс, як політичний, за своїм характером спрямований на навіювання, враховує систему поглядів потенційного інтерпретатора з метою модифікувати наміри, думки і мотивування дій аудиторії. Як свого часу зазначав А. Шопенгауер, мистецтво переконання полягає у вмілому використанні лиш помітних дотичних понять людини. Саме завдяки цьому й відбуваються несподівані переходи від одних переконань до інших, іноді всупереч очікуванням того, хто говорить [7, с. 58].

Успіх навіювання залежить, як мінімум, від установок по відношенню до пропонента, до повідомлення в мові як такої і референтного об'єкту [6, с. 44]. Перший вид установок характеризує ступінь довірливості, симпатії до пропонента, а завоювання вигідних позицій у цій галузі залежить від мистецтва того, хто говорить і від характеру реципієнта. Змінити установки адресата в потрібну сторону можна, зокрема, і вдало скомпонувавши свою мову, помістивши становище, що захищається, в потрібне місце дискурсу. Лиш створивши в адресата відчуття добровільного прийняття чужої думки, зацікавленості, актуальності, істинності та задоволеності, оратор може досягти успіху в цьому навіюванні [10, с. 16].

Люди завжди чогось очікують від промов своїх співрозмовників, що позначається на прийнятті або відхиленні від навіяних точок зору. Мовленнєва поведінка, що порушує нормативні очікування доречних видів поведінки, може зменшити ефективність впливу (якщо несподіванка неприємна для реципієнта) або різко збільшити її – коли для адресата несподівано відбувається щось

приємніше, ніж очікується у нормі.

Ефективність політичного дискурсу характеризує ступінь довіри електорату, прояв симпатій до політика, а завоювання політиком вигідної для себе позиції залежить від його ораторського мистецтва та від особливості електорату. Скерувати погляди та установки електорату в потрібному напрямку політик може, зокрема, за допомогою вмілого komponування своєї промови, коли помістить потрібні йому положення у потрібне місце. Лише тоді, коли політик переконає свій електорат, створить у свого електорату добровільне сприйняття своїх думок, актуальності, зацікавленості, істинності та задоволеності, він зможе очікувати успіху [46, с. 27]. Людина завжди чогось чекає від співрозмовників, що позначається на прийнятті або відхиленні запропонованих точок зору. Мовленнєва поведінка політика, яка порушує очікування нормативних видів, може призвести до зменшення ефективності впливу на електорат або, навпаки, різко збільшити ефективності політичної промови, коли нормативні очікування виборців знаходять підтримку у промовах політика. Виокремлюють ситуацію з пасивною участю/сприйняттям, ситуацію з активною участю і ситуацію з акцентом на переконання виборців. Коли виборці пасивно сприймають переконання, то передбачається, що інтенсивність мовного переконання буде відповідати нормі. Політики, які користуються великою шаною та довірою, зможуть в цьому випадку використовувати так звані малоінтенсивні мовні засоби у своїх промовах, залишаючи у резерві сильніші мовні засоби, коли потрібно буде оптимально пришвидшити та максималізувати вплив на електорат. Ще однією особливістю ефективного використання політичної промови є те, що від чоловіків-політиків зазвичай очікують більш інтенсивні мовні засоби, а від жінок - малоінтенсивні. При порушенні такої норми, а саме коли чоловікам-політикам властива мовна млявість, а жінкам-політикам властива грубість та прямолінійність, — це шокує аудиторію, знижує ефективність впливу політичної промови [38, с. 106]. Страх, викликаний тим, що несприйняття висловлювань політика може призведе до дуже небезпечних для електорату наслідків, спричиняє більшу сприйнятливості електорату різного

інтенсивного мовленнєвого впливу: найбільша сприйнятливість людей до малоінтенсивних мовних засобів, а найменша сприйнятливість людей до високоінтенсивних мовних засобів. Причому часто мало інтенсивний мовленнєвий вплив ефективніший для переконання виборців. У ситуації, коли виборці активно сприймають переконання, вони ніби допомагають політикові і дають можливість переконати себе, особливо якщо політик очікує, що це відбувається на його користь і в його особистих інтересах. Спостерігаємо чітке співвідношення між тим, наскільки інтенсивно політик використовує мовні засоби при відкритому і активному атакуванні опонента і подоланням опору [34, с. 67]. Коли електорату пропонують більш ніж один аргумент на користь однієї і тієї ж самої тези, виправданість або невиправданість очікувань першого аргументу впливає на прийняття другого. Тому, якщо очікування виборців порушені в результаті першого аргументу, то цей аргумент стає значним, але зміна ставлення виборців до вихідної позиції відбувається тільки після пред'явлення наступних аргументів, що підтримують ту ж позицію, спрямовану проти даної ситуації. Коли ж мовні очікування в результаті першого аргументу порушені в негативну сторону, цей аргумент значним не буває, хоча електорат більш схильний повірити аргументам з промови, спрямованої проти установчої ситуації.

Узагальнюючи викладений вище матеріал, можемо впевнено стверджувати, що саме від характеру та ефективності мови політика та готовності виборців повірити у те, що було сказано, залежить ефективність політичного дискурсу.

Висновки до Розділу 2

У теоретичному розділі були представлені та розглянуті визначення політичного дискурсу, виявлено основні системоутворюючі характеристики

політичного дискурсу, його наявні стратегії й тактики, сама ефективність політичного дискурсу та його функції.

Політичний дискурс є значною частиною нашого спілкування і вимагає високого рівня аргументації, щоб захистити точку зору, виправдати чи спростувати думку та отримати схвалення аудиторії. Політичний дискурс часто використовує лексичні та стилістичні засоби. Це пояснюється їх великим аргументативним потенціалом, образністю, враховуючи, що ці тексти призначені для публічного виступу та мають на меті привернути увагу слухача, впливати на його почуття та емоції.

Функції політичного дискурсу виходять із головного принципу цього виду мовної комунікації, саме “боротьба влади”. Завдяки вищезгаданим функціям відбувається головна маніпуляція політичною свідомістю. Дискурс не відтворює структури навколишнього світу, а здійснює владу в ході процесів специфічної актуалізації мови.

Таким чином, підсумовуючи все вищесказане, ми можемо зробити наступний висновок про те, що жанр публічного мовлення займає одне з центральних місць у структурі політичного дискурсу та відноситься до прототипних жанрів [10, с. 207]. Тож, питання класифікації жанрів політичного дискурсу представляє велику цікавість для сучасної лінгвістики. Не дивлячись на те, що вчені обирають різні параметри для класифікації жанрів даного типу дискурсу, всі вони визнають складність жанрової структури політичної комунікації.

Засіб лексичного маніпулювання досить активно і ефективно проявляє себе у процесі ведення політичного дискурсу, або ж через певну зміну конкретних значень слів, чи завдяки вдалому вибору необхідних слів для визначення об'єктів.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕВФЕМІЗМІВ ТА ДИСФЕМІЗМІВ АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

3.1. Особливості перекладу англомовних дисфемізмів

Використання евфемізмів у політичному дискурсі традиційно пов'язується зі сферами, які з різних причин є проблемними, “незручними” для політика. Так, труднощі прагматичної адаптації МП евфемізмів, що зустрічаються у політичному дискурсі англомовних, особливо американських політиків, можуть бути пов'язані з вимогами політкоректності, яка передбачає “ретушування” зовнішніх прикмет суб'єкта (раса, стать, вік, сексуальна орієнтація, соціальний статус, тощо). Аналіз корпусу прикладів продемонстрував, що евфемістичні номінації залучаються для завуалювання негативних асоціацій, з метою уникнення конфліктів та неприємних конотацій.

У цьому розділі ми, вивчивши теоретичний матеріал, спробуємо аналізувати способи передачі англійських евфемізмів українською мовою, зіставити тексти оригіналу та перекладу та встановити відносини еквівалентності між відповідними рівнями оригіналу та перекладу.

Крім того, ми також використовуємо концепцію евфемізмів Б. Уоррена. В результаті проведеного дослідження, відповідно до типу евфемізму, ми виявили, що найбільш поширеним типом евфемізму, що використовується в політичному дискурсі є негативний евфемізм, який використовується для пом'якшення неприємних фактів. Крім того, ми також знайшли найбільш часті способи утворення евфемізму щодо зміни слова/форми слова та зміни значення. Отже, розглянемо аналіз евфемізмів за групами утворення евфемізмів згідно з класифікацією Б. Уоррена.

До першої групи ми віднесли такі способи утворення евфемізмів як афіксальне словотворення, словоскладання, запозичення, акронім. Розглянемо наступні приклади знайдених евфемізмів:

1) *Removing undocumented immigrants from the census would most likely have*

the effect of shifting congressional seats and federal money to states that are older, whiter and typically more Republican [11]

Тут бачимо, що словосполучення *undocumented immigrant* є політично коректним, описуючи особу, яка в'їхала, жила чи працювала у Сполучених Штатах без відповідного дозволу. Слово *undocumented* – це термін, якому віддають перевагу іммігранти та їх прихильники, але він має відтінок евфемізму і має використовуватися з обережністю поза лапками. Слід зазначити, що слово *undocumented* утворюється за допомогою афіксального словотворення шляхом додання суфікса *un*, *без*, *не*, який має негативний сенс. Крім того, *undocumented* розглядається як негативний евфемізм, оскільки автор унікав використання терміну *illegal alien* — *нелегальний іммігрант*, який також означає “іноземний громадянин, який мешкає в країні без офіційного дозволу на проживання в ній” згідно з словником “Мерріам-Вебстер” це звучить образливо і використання такого терміну спрямоване на розмивання та стирання кордону між легальною та нелегальною імміграцією [10, с. 55].

2) *Attacks against Asian-Americans may have significantly increased in the past year, but lawmakers and experts testified that it was crucial to view the recent spate of violence against a systemic history of anti-Asian bias in the United States, including the lynchings of Chinese immigrants in the 19th century, the Chinese Exclusion Act of 1882, and the World War II-era internment camps for Japanese-Americans* [10].

У цьому реченні слова *Asian-American* та *Japanese-American* розглядаються як політкоректність, створена за допомогою словоскладання. У ньому поєднуються два слова *Asian* — *азіатський*, *Japanesem* — *японський* та *American* — *американський*. Тут автор використав його, щоб уникнути негативного підтексту слова, пом'якшити дискримінацію людей за етнічними ознаками. Ці слова замінюють образливе, застаріле слово *oriental* — *східний*. Словник “U Dictionary” визначає *oriental* як “a member of an Oriental race; the term is regarded as offensive by Asians (особливо by Asian Americans)” [51]. Більше того, слово *oriental* набуло негативного сенсу на початку 20-го століття, коли багато іммігрантів з азіатських країн відчували труднощі з адаптацією, й у США це

вважається расизмом. У 2016 році президент Обама підписав закон конгресмена із Нью-Йорка Грейс Менг Н.Р. 4238, що замінює федеральному законодавстві *oriental* слово *Asian American* [17, с. 40]. Тому це слово є негативним евфемізмом.

Крім того, ми можемо спостерігати, що слово *anti-asian* також є політкоректним. Воно складається з приставки *anti* та прикметника *Asian*. Цей евфемізм утворений за допомогою афіксального словотворення. Префікс *anti* виконує тактичну функцію, тому що думка людини проти чогось стає менш сильною і менш категоричною за допомогою цього префікса, який утворює евфемізм. Це негативний евфемізм, оскільки автор використовує це неприємне слово замість *racist* — *расовий* або *hatred* — *ненависть*, щоб пом'якшити проблему, расову дискримінацію, що відбувається у США.

3) *For many women, the demands of child care, coupled with layoffs and furloughs in an economy hit hard by the pandemic, has forced them out of the labor market* [13].

У цьому реченні, слово *layoff* – це негативний евфемізм, що використовується для пом'якшення удару у процесі звільнення. У Кембриджському словнику термін *layoff* — випадок, коли компанія припиняє наймати когось на роботу, іноді тимчасово, тому що у компанії недостатньо коштів або недостатньо роботи [an occasion when a company stops employing someone, sometimes temporarily, because the company does not have enough money or enough work]. Отже, даний евфемізм утворений шляхом додавання слів *lay* (класти, лежати, залишати) та *off* (служить для вираження видалення, відділення).

Слово *furlough* також вважається негативним евфемізмом. Воно описує тимчасову відпустку працівників у зв'язку з особливими потребами компанії або підприємця, які можуть бути викликані економічними умовами конкретного підприємця чи суспільства загалом. Це слово створюється за допомогою запозичення. Згідно з “Online Etymology” воно запозичене з голландського слова *verlof*, що означає *відпустка* [45].

4) *Mr. Trump has pursued a very different agenda when it comes to employment,*

health care and civil rights protections for L.G.B.T.Q. individuals, and has been especially focused on rolling back policies that have benefited transgender people [16]. У цьому реченні, *L.G.B.T.Q* – це політкоректність, створена за допомогою акроніму. Він розшифровується як Lesbian "лесбіянка", Gay "гей", Bisexual "бісексуал", Transgender "трансгендер", Queer "квір" [37]. Замість терміна "homosexual" – «гомосексуаліст», негативний евфемізм *LGBTQ* є більш поширеним терміном у суспільстві, тому що він є більш м'яким.

Можемо спостерігати ще один приклад, який позначає сексуальні меншини, у висловлюванні якого також вживається аббревіатура *L.G.B.T.*:

That's why we cannot withdraw from global to expand democracy, and human rights, women's rights, and L.G.B.T. rights no matter how imperfect our efforts, no matter how expedient ignoring such values may seem.

Ось чому ми не можемо відмовитися від глобальної боротьби за розповсюдження демократії, захисту прав людини, прав жінок та ЛГБТ.

Внаслідок проведення компаративного аналізу текстів політичного дискурсу на англійській мові та перекладів українською були виявлені наступні найбільш поширені методи перекладу евфемізмів:

1. Калькування.

У наступному прикладі використовується евфемістичний вираз *undocumented workers* – працівники іноземного походження, які не мають юридичних документів, необхідних для працевлаштування у країні, де вони проживають.

Undocumented workers are disqualified from unemployment aid, and no one in their households can get stimulus checks, including spouses and millions of American children [14].

Недокументовані працівники не можуть розраховувати на допомогу по безробіттю, і ніхто в їх сім'ї не має права на стимулюючі виплати, у тому числі їх подружжя та мільйони американських дітей.

Словосполучення *undocumented workers* використовувалося замість *illegal workers*, що звучить образливо. Основна причина використання в основному

прикметника *undocumented*, як ми можемо бачити, полягає в тому, що це бюрократичний та абстрактний термін, і у ньому відсутня негативна конотація, яка присутня у слові *illegal*. Тут бачимо, що фраза оригіналу складається з прикметника *undocumented* і іменника *workers*, а у перекладі фраза також еквівалентна за морфологічною структурою (недокументовані + працівники). Крім того, префікс *un*, який має негативний сенс відповідає префіксу *не* в українській лексиці, тому можемо перекласти цей евфемізм за допомогою калькування шляхом заміни морфем та слів їх прямими лексичними відповідностями. Слід зазначити, що за неможливості використовувати аналогічну структуру ми обираємо найближчу синтаксичну структуру.

Аналізуючи дописи президента США Джо Байдена а у соціальній мережі Твіттер особливий інтерес викликають наступні висловлювання:

1. *Ukrainian president will emerge from these hardships more determined than ever before.*”

Він переживе ці труднощі та негаразди, проявивши більше рішучості, ніж коли-небудь.

2. *...because of our regulatory and other reforms, we have more people working in the United States today than ever before.*

...завдяки нормативно-правовим та іншим реформам сьогодні в США працює більше людей, ніж коли-небудь.

3. *In fact, our country has achieved more against terrorism in the last eight months than it has in many, many years combined.*

За останні вісім місяців наша країна в боротьбі з тероризмом зробила набагато більше, ніж за багато років.”

4. *The American people hope that one day soon the United Nations can be a much more accountable and effective advocate for human dignity and freedom around the world.*

Американський народ сподівається, що незабаром Організація Об'єднаних Націй зможе стати більш підзвітним та ефективним захисником людської гідності та свободи в усьому світі.

5. *Our military will soon be the strongest it has ever been.*

Скоро наші збройні сили будуть найсильнішими, якими вони були завжди.

Президент використовував прислівник порівняльного ступеня *more* (більше, ніж...), що проявляється дуже хитрим ходом, так як уже припускає наявність цього в минулому, в даному випадку — наявність людей, які працюють, наявність рішучості і тд., навіть якщо в дійсності цього і зовсім не було. О. Шейгал в роботі “Політичний дискурс” позначає це поняття градації, яка є способом евфемізації в політичному дискурсі. Утворення даних евфемістичних виразів здійснюється на синтаксичному рівні, який характеризується недостатньо вивченим. Отже, на даному рівні миттєве розпізнання евфемізмів важко здійснити, що і є перевагою того, хто говорить, так як маніпулятивний ефект досягає свого максимуму. Переклад конструкції здійснюється за допомогою калькування, так як в мові політика евфемізм “ховається” в конструкції *more...than ever before* та на перший погляд абсолютно не викликає підозр. Тому переклад передається з точністю прихований сенс в словосполученні *більше, ніж коли-небудь*. В українській мові ця фраза володіє дуже сильним ефектом, маючи на увазі “ніколи такого не було” (навіть не піддається порівнянню, що було і що є зараз) і ще більше підносить успіхи політичного діяча.

В своєму висловлюванні: “...international criminal networks traffic drugs, weapons, people; force dislocation and mass migration; threaten our borders; and new forms of aggression exploit technology to menace our citizens”, Дональд Трамп використовує завуальоване поняття *forms of aggression*, швидше за все розуміючи під цим зброю масової поразки. Виходячи з класифікації В.В. Паніна, евфемізм *forms of aggression* можна віднести до групи ідеологічних евфемізмів, які відволікають увагу від негативних явищ дійсності, а саме — прикриття агресивних воєнних дій [37].

Переклад був здійснений за допомогою метода калькування, та *форми агресії* передали спробу злегка замаскувати дійсність: адже всі розуміють про що мова, хоча більша частина неясно уявляє собі те, що за цим приховується.

Торкаючись теми терористів, в своєму висловлюванні: “We cannot let a murderous regime continue these destabilizing activities while building dangerous missiles, and we cannot abide by an agreement if it provides cover for the eventual construction of a nuclear program”, британський колишній прем’єр-міністр Борис Джонсон під словосполученням *destabilizing activities* має на увазі напади, вбивства, фінансування терористичних організацій, про що він прямо говорить в попередній фразі. Це можна пояснити тим, що уже висловлене політиком негативне відношення до протиправної діяльності росії за допомогою словосполучення *murderous regime* пом’якшується узагальненням та заміною слова широкої семантики (*destabilizing activities* – *дестабілізуюча діяльність*). У перекладі також застосований метод калькування, щоб та невизначеність, якої хотів досягти політик, передалась на українську мову. Мета автора — “напустити туман” шляхом узагальнення та запобігання перераховування.

Наступне висловлювання містить в собі евфемізм *journey to freedom*, утворений за допомогою метафоричного переносу, справжнє значення якого — *fight for freedom*. Безліч подібних висловлювань, які позначають боротьбу за свободу, рівність, справедливість мають агресивний характер, так як в будь-якій боротьбі, нехай навіть за вищі громадські цінності, хтось терпить поразку. В даній ситуації політик обрав саме цей образний вираз, щоб замаскувати неприємності, які пов’язані з довготривалістю цього процесу (*long*). Адже вираз *long journey to freedom* набагато більш невинніший та приємніший, ніж словосполучення *long fight for freedom*; останнє може викликати побоювання та сумніви з приводу відсутності результату протягом довгого періоду часу. Калькування послужило методом перекладу на українську мову (довга подорож до свободи).

2. Перекладацькі відповідності.

On Wednesday, he falsely referred to Ms. Klausutis’s death as a “cold case” — even after Mr. Klausutis wrote a heart-wrenching letter to Twitter pleading that it take down Mr. Trump’s posts [7].

У середу він неправомірно назвав загибель міс Клаусутіс “нерозкритим

злочином” навіть після того, як містер Клаусутіс написав несамовитий лист до керівництва Twitter, бажаючи видалити твіти Трампа.

Фраза *cold case* є евфемізмом, який замінює слова *unsolved homicide* — *нерозкрите вбивство*. Відповідно до словника “Merriam-Webster”, під словом *cold case* розуміється нерозкрита кримінальна справа (як у разі вбивства чи викрадення), яка через відсутність доказів припинило своє активне переслідування. У цьому контексті, на думку Трампа, справа про смерть пані Клаусутіс є нерозкритим вбивством, яке не було припинено. Більше того, у словнику “Abbyu Lingvo Live” існує єдина перекладацька відповідність для *cold case*, це *нерозкритий злочин* [27], послідовно переклад даного евфемізму здійснюється шляхом знаходження еквівалентного українського евфемізму з допомогою словників. А еквівалентність між оригіналом та перекладом лише досягається за рахунок рівнів структури висловлювання, оскільки максимально зберігається синтаксична організація оригіналу під час перекладу.

Далі, говорячи про ситуацію в Україні, президент США Джо Байден промовляє: *Ukrainian citizens have paid the ultimate price to defend their freedom.*

Українські громадяни ціною власного життя захищають їхню свободу.

В перекладі на українську вираз *ultimate price* означає *найстрашніша ціна*, тобто “заплатити найстрашнішу ціну” — означає відати власне життя; нейтральне слово — померти. Якщо звернутися до сфер вживання, евфемізм *pay the ultimate* відноситься до особистої сфери евфемізації, яку виокремлює Б.А Ларин. Вона стосується особистості людини і зокрема — фізіологічних процесів та явищ, смерті. Даний евфемізм утворений за допомогою метафоричного переносу. Політик, безсумнівно, прагне до того, щоб приховати цей неприємний факт. До того ж, в даній ситуації президент говорить про “українських громадян”, тим самим об’єднує державу та її жителів. Формулювання: *Ukrainian citizens have paid the ultimate price to defend their freedom* передає відчуття його особистої гордості за людей, які здійснюють благородний вчинок, жертвують своїми життями заради благої цілі — захищати свободу людей. Якби мова йшла про дії, навпаки направлені проти українського народу, використання даного

евфемістичного виразу було б невиправдано та неумісно. Якщо згадати опозицію “свій-чужий”, яка широко використовується в політичному дискурсі з метою дискредитації “чужих” та виправдання (або одобрення) “своїх”, то це якраз саме той випадок.

Цікавим є те, що переклад здійснений не буквально, та *ціна власного життя* явно вказує на смерть людини. Тут виникає питання про різновиди культур. Якщо словосполучення *найстрашніша ціна* ще певним чином обходить тему смерті та навіть в сфері реклами присутній такий переклад цього виразу, як *остаточна ціна*, то в українській культурі *ціна власного життя* не має інших конотацій. Більше того, вираз *ціною життя* має наступний переклад — *at the expense of one's life*. Тому, можна зробити висновок, що неспроста обраний такий вираз, адже він є еквівалентом, який є зрозумілий в україномовній культурі.

Евфемізацію на синтаксичному рівні являє собою наступне висловлювання, з допису у Твіттері Бориса Джонсона:

No society can be safe if banned chemical weapons are allowed to spread.

На перший погляд політик всього лиш констатує факт, хоча речення побудовано таким чином, що приховує підтекст небезпеки (*danger*) для людей. Іншим чином ця думка могла б виражатися так:

Society is in danger if banned chemicals are allowed to spread.

Але у висловлюванні політика фігурує та привертає увагу слово *safe*, точніше слово *danger* не викликає тривоги, тому що воно відсутнє. Немає слова — немає проблеми.

Речення та висловлювання такого роду не містять в собі явних евфемізмів. Вони не спотворюють самої суті та не викликають підозр в недостовірності інформації, хоча вони все ж є прихованими маніпуляторами.

Переклад даного речення виглядає наступним чином:

Жодне суспільство не може відчувати себе в безпеці, якщо продовжується розповсюдження забороненої хімічної зброї.

3. Комбінований спосіб перекладу.

The brief memo — which repeatedly referred to “press reports,” not government

documents — tells the agencies to “begin to identify all contracts or other agency spending related to any training on “critical race theory,” “white privilege,” or any other training or propaganda effort that teaches or suggests either (1) that the United States is an inherently racist or evil country or (2) that any race or ethnicity is inherently racist or evil [2].

У короткій записці, автори якої неодноразово посилаються на прес-релізи, а не урядові документи, службам наказується “почати виявляти всі контракти та інші витрати, що стосуються будь-яких форм навчання “критичної расової теорії”, “теорії про привілейованість білої раси” та інші форми навчання та пропаганди, які стверджують 1) що США є у своїй основі расистською чи аморальною державою або 2) що будь-яка раса або етнічна група є в своїй основі расистською або аморальною.

У наведеному прикладі white privilege розглядається як політична коректність, яка використовується замість терміну white supremacy або supremacist. У даному випадку слово white privilege перекладається як теорія про привілейованість білої раси, тут можна побачити, що ми використали можливі комбіновані варіанти перекладу, в описовому перекладі українською мовою поєднання white privilege як теорія про привілейованість білої раси. Там же використовуються такі трансформації, як перестановка (слово privilege стоїть наприкінці поєднання, після слова white, а привілейованість стоїть на початку) та додавання (раса та теорія). Крім того, у перекладі відтворюється значна частина значень синтаксичних структур оригіналу.

Структурна організація оригіналу надає певну інформацію, яка присутня у загальному змісті перекладеного тексту, отже, еквівалентність між оригіналом та перекладом знаходиться на рівні структури висловлювання.

4. Генералізація та конкретизація.

Then her husband got laid-off from landscaping work [14].

Згодом її чоловіка звільнили з посади садівника.

У цьому реченні фраза landscaping work розглядається, як евфемізм, адже є приємнішим словом, ніж, наприклад, gardener. Очевидно, що фраза

перекладається за допомогою конкретизації, оскільки *landscaping work* є ландшафтним дизайном, а *садівник* – це робітник у саду. Більше того, максимально зберігається синтаксична організація оригіналу при перекладі, тому еквівалентність між оригіналом та перекладом лише на рівні структури висловлювання.

5. Синтаксичне уподібнення.

Синтаксичне уподібнення може призводити до повної відповідності кількості мовних одиниць та порядку їх розташування в оригіналі та перекладі. Можемо навести кілька прикладів вживання синтаксичного уподібнення у наступному матеріалі:

Third, we have seen the impact of significant changes in the news media, which had a far greater importance on the right than on the left [5].

По-третє, ми стали свідками впливу значних змін у новинах ЗМІ, які мали набагато більший ефект на правих ніж на лівих.

Автор статті використав *on the right than on the left* замість *unequally* — *нерівно*, щоб приховати небажані факти про розвиток ЗМІ, які висвітлювали лише один бік політичної партії, республіканців, які вважалися причиною політичної нестабільності. Мета евфемізму у цьому реченні – просте вживання виразів, які автор вважав за краще не використовувати а також, щоб донести до читачів, що партія республіканців скористалася всіма перевагами новинних ЗМІ та створила свої власні факти у політиці. Крім того, як видно з даного прикладу, всі одиниці перекладені дослівно, використано основне лексичне значення слів, збережено порядок слів та використання “нульової” трансформації, коли існують паралельні синтаксичні структури у вихідній мові та у мові перекладу. Отже, інакше кажучи, переклад здійснюється шляхом дослівного перекладу, і очевидно, що еквівалентність між оригіналом та перекладом досягається за рахунок рівнів мовних знаків.

6. Транскрибування та транслітерація.

Both minority groups disproportionately work in industries hard-hit by the recession and may face barriers to aid [14].

Непропорційно велика кількість людей з-поміж обох меншин працює в секторах, що найбільше постраждали від рецесії і можуть зіткнутися з перешкодами при спробі отримати допомогу.

У цьому реченні евфемізм *recession* походить від латинського слова *recede*, що означає відступити. У 1800-х роках різкий економічний спад був названий *panic* – *паніка*. Це слово здавалося надто сильним і тривожним, тому приблизно у 1920-х роках, щоб пом'якшити його, почали називати паніку – *panic* депресією – *depression*. На жаль, Велика депресія 1930-х років була настільки поганою, що саме слово *depression* почало звучати надто неприємно, і у 1950-х роках, в епоху Ейзенхауера, щоб зробити звучання більш м'яким, вони стали називати депресію рецесією *recession*. У будь-якому випадку, ідея в тому, що економіка "відступає" [49]. Вочевидь, що у перекладі слово *recession* перекладено як *рецесія* за допомогою транслітерації. Еквівалентність між оригіналом та перекладом досягається за рахунок рівнів структури висловлювання, коли у перекладі відтворюється значна частина значень синтаксичних структур оригіналу.

7. Граматичні заміни

But then the eclipse happened five days later. Not that Trump created the eclipse. But maybe [17].

Але через п'ять днів сталося затемнення. Не те, щоб його влаштував Трамп, але хто знає.

Слово *eclipse* у наведеному вище реченні вважається евфемізмом. Це слово не відноситься до природного явища, але означає раптове зниження кількості та якості новин про президента Трампа у ЗМІ. Слово *eclipse* замінює слово *decline* – *занепад*, тому що воно пов'язане з процесом, коли частина сонця чи місяця чітко не видна. У таких випадках сонце або місяць втрачають своє значення, тому що щось інше, подібне до землі, стає важливішим за них. Таким чином, слово *eclipse* зіграло роль переносного виразу, щоб справжнє значення слова *decline* не вживалося в прямому значенні. Слово *decline* має негативне значення, тому в мові не повинно бути прямої згадки, щоб уникнути образи з боку читачів. У перекладі ми замінили слово *eclipse* — *затемнення* особистим займенником *його*

для того, щоб уникати повторення слова в реченні. Крім того, ми можемо помітити спільне синтаксичної організації оригіналу та перекладу. Еквівалентність між оригіналом та перекладом знаходиться на рівні структури висловлювання

8. Опущення

Mr. Trump has pursued a very different agenda when it comes to employment, health care and civil rights protections for L.G.B.T.Q. individuals, and has been especially focused on rolling back policies that have benefited transgender people [16].

Містер Трамп просував зовсім іншу з думку з питань працевлаштування, охорони здоров'я та захисту цивільних прав представників ЛГБТК і був особливо рішуче налаштований анулювати закони, які захищали інтереси трансгендерів.

Політкоректне словосполучення *transgender people* є більш м'яким, ніж, наприклад, слова *tranny*, *transsexual*, яких автор уникає до вживання. Слово *tranny* (або *trannie*) – це термін, який є образливим для трансгендерів. *Transgender people* перекладається як *трансгендер* за допомогою опущення слова *people*. Еквівалентність між оригіналом та перекладом досягається за рахунок рівнів структури висловлювання. Крім того, L.G.B.T.Q – це також політкоректність, створена за допомогою акроніму. Він розшифровується як Lesbian "лесбіянка", Gay "гей", Bisexual "бісексуал", Transgender "Трансгендер", Queer "Квір". Слово *L.G.B.T.Q.* перекладено шляхом транскрибування як *ЛГБТК*.

9. Буквальний переклад

У наступному випадку, який був у виступі Терези Мей, вживається евфемістичне слово *challenge*, замість слова *problem*:

And it is only global co-operation which can harness legitimate towards common goals, producing agreements on global challenges such as climate change, proliferation and increasing inclusive economic growth.

І лише глобальне співробітництво дозволяє приборкати цілком законні вигідні по обидві сторони інтереси і направити їх на досягнення спільних цілей, призводячи до угод за такими глобальними викликами як кліматичні зміни, поширення зброї масового знищення та забезпечення загального економічного

зростання.

Фокусування становища справ зміщується з проблеми на можливість її вирішення. Так, як Мей наголошує на “глобальності” проблем і наводить відповідні приклади, то немає потреби зупинятися на слові *problem*. В такому випадку переклад даного речення — еквівалентний.

Наступна думка Терези Мей містить згадку про нерозвинуті країни, які вона назвала “найменш розвиненими” більш коректним способом:

This commitment takes account of the special requirements of least developed countries, and of small and otherwise vulnerable economies, and it benefits all our citizens and the wider world.

В цьому прагненні ми приймаємо до уваги особливі потреби найменш розвинених країн, маленьких та вразливих економік, а також маємо намір діяти на благо всіх наших громадян та в усьому світі.

Враховуючи умови комунікації, в виборі даного евфемістичного виразу, утвореного на синтаксичному рівні, є необхідність, так як воно не містить видозміну форму *undeveloped* (завдяки чому не робиться акцент на заперечені розвитку країни), та повноцінна форма *developed* залишається у фокусі уваги. Більше того, цей приклад також демонструє наявність інших евфемізмів, утворених на лексичному рівні: *small, vulnerable* (economies) – які характеризують стан економік менш розвинених країн з особливою обережністю (не “слабкі” самі по собі, а схильні до впливу, тобто “маленькі, а не “нерозвинені”). Мета використання таких прикметників — прагнення політика продемонструвати доброзичливе відношення Великобританії до проблемних країн та готовність протягнути їм руку допомоги. В першому випадку буквальный переклад передає необхідних евфемізм, а в наступних випадках способом перекладу є калькування. Аналогічний випадок можна спостерігати в наступному прикладі:

Through our aid budget and commitment to the Sustainable Development Goals we will not only protect the most vulnerable but also bolster states under threat and help others sustain their progress.

Використовуючи наш бюджет допомоги та твердо дотримуючись цілей стійкого розвитку, ми будемо не лише захищати самих вразливих, але й підтримувати країни, які піддаються небезпеці, та допомагати іншим відстоювати свій прогрес.

По-перше, у висловлюванні опущений іменник, до якого відноситься прикметник в найвищому ступені *the most vulnerable*, але який без труднощів може бути в реченні (countries). В певній мірі цей прийом грає роль в успішності досягнення евфемістичного ефекту. По-друге, словосполучення *the most vulnerable* використовується з метою уникнути прямої номінації — країни зі слабкою, нерозвиненою економікою. Тому для передачі евфемізму використовується буквальный переклад.

10. Описовий переклад

В наступному висловлюванні Дональд Трамп дуже делікатно доторкається проблеми імміграції, іменуючи біженців *зневіреними людьми (horribly treated people)* та висловлює наступну думку:

For the receiving countries, the substantial cost so fun controlled migration are borne overwhelmingly by low-income citizens whose concerns are often ignored by both media and government.

В країнах, які приймають у себе біженців, від неконтролюючої міграції більше всього страждають громадяни з низькими прибутками, а засоби масової інформації та влада держави часто ігнорують їх інтереси та проблеми.

Часто, економічний евфемізм використовується для позначення бідного прошарку населення (low-income замість poor) виражає політкоректність з метою не привернути лишньої уваги до економічної проблеми в країні, так як відповідальність за них, насамперед, лежить на державі. Більше того, політкоректний евфемізм існує не лише для позначення бідних прошарків населення, але й також заможних людей (high-income). Ці дві крайності, існують в будь-якому суспільстві, мають свої “пом’якшені” варіанти, тим більше слово *income* має на увазі під собою людей, які займають робочі місця (які представляють державу), і значить, тих, які отримують прибуток, а *low* або *high*

– залежить від самої людини (відповідальність не на державі, в той час як слово *proof* вказує на наявність економічних проблем). Способом евфемізації є описовий перифраз, а для передачі цього евфемізму використовується описовий переклад.

Отже, за результатами аналізу, можна стверджувати, що найчастіше використовуються лексичні трансформації та перекладацькі відповідності для перекладу евфемізмів. Також використовуються такі способи перекладу, як, наближений переклад, комбінований спосіб перекладу, граматична трансформація та лексико-граматична трансформація. Ретельне дослідження евфемістичного вокабуляру англійської мови на прикладах із політичних фрагментів показало широкий спектр лексем, які можна використовувати задля опосередкованого називання табуйованих тем чи негативних випадків.

3.2. Перекладацькі рішення для переації явищ дисфемії

Дисфемізми за своєю сутністю є грубим вираженням різних номінацій, які в інших ситуаціях омовлюються або нейтрально, або евфемістично. Вивчення текстів політичного дискурсу показує, що залучення дисфемізмів є порівняно нечастим явищем, які є здебільшого підготованими і достатньо жорстко регламентуються стосовно стилістичної приналежності мовних засобів, вимог загального такту чи політкоректності. Ми пояснюємо це загальними вимогами до культури мови орієнтованістю на освічену читацьку аудиторію, яка переважно оминає використання подібної лексики в офіційному спілкуванні. Так, аналіз емпіричного матеріалу виявив незначну кількість вживання дисфемізмів у фрагментах англомовного політичного дискурсу.

При перекладі дисфемізмів перекладачеві варто враховувати, що в МП скоріше за все існують еквівалентні відповідники, соціальна оцінка яких відповідає уживаним англійським лексемам.

При перекладі дисфемізмів слід зважати на основне, нейтральне, значення слова; враховувати використані під час її утворення прагматичні елементи

значення, а також денотативні значення отриманої одиниці дисфемістичного характеру.

Окрім того, дослідники перекладу зниженої лексики, якої частково є дисфемізми, радять враховувати стиль ТО та невігадливність перекладного еквіваленту [54, с. 71]. Так, для перекладу прагматичної складової перекладач має обрати в МП такі відповідники, які безумовно будуть зрозумілі реципієнтові ТП завдяки ясності внутрішньої форми і, разом з тим, володітимуть відповідним дисфемістичним значенням.

Дослідниця М. І. Баландіна пропонує розглядати переклад дисфемізмів як особливий випадок перекладу арготичної лексики [2, с. 89–90], застосовуючи при цьому такі традиційні перекладацькі трансформації як семантична компенсація (заміна близькими за змістом загальноновживаними словами), а також прийоми експресивної конкретизації, використання описового перекладу тощо. Вважаємо, що не буде помилкою розглядати переклад дисфемізмів і як особливий випадок застосування стилістичних трансформацій у ТП.

Дисфемізми не часто можна зустріти у політичному дискурсі, тим не менш вони трапляються у публічних виступах політиків. Наведемо такий приклад: *You see, part of the ability to get along with folks is to be able to give a person your word and keep your word and to understand where the other fella is coming from* [30].

У наведеному контексті фіксуються два випадки вживання мовних одиниць, котрі можна ідентифікувати як дисфемізми:

1) використання у тексті політичної промови фамільярного позначення народу країни (*people*) як звичайної групи людей, з якими у промовця приятельські стосунки (застар. *Folks*);

2) використання розмовно-фамільярної форми іменника *fellow (fella)*. Ці елементи американського сленгу вживаються замість нормативних у даному випадку загальноновживаних лексичних одиниць (відповідно *people* та *fellow*), за допомогою яких Дж. Буш-молодший намагається підтвердити свій імідж “простого хлопця”. Цьому сприяє й епіфоричний повтор слова *word (to give a person your word and keep your word)*. Для перекладу цього контексту слід

застосувати насамперед лексикосемантичні трансформації: змінити стилістичний реєстр повідомлення, замінивши одиниці сленгової лексики нейтральними за своєю стилістичною приналежністю генералізованими відповідниками (люди), а також застосувати прийоми додавання і смислового розвитку. Вислідом проведених перекладацьких трансформацій цей уривок з виступу Дж. Буша у ТП матиме такий вигляд:

Розумієте, значною мірою здатність знайти з людьми спільну мову залежить від вашого вміння дати людині слово і дотримувати цього слова і усвідомлювати, що є люди, які походять з інших суспільних верств.

Інший широковідомий приклад використання дисфемізмів англomовними політиками становить той факт, що дружина Барака Обама, Мішель Обама позаочі називає білих американців *whitey* – білястий. У даному випадку складність прагматичної адаптації даного поняття у зумовлена особливостями словотвору даного експресива, яка забезпечується емотивно навантаженим суфіксом -у- (*white-y*). В українській мові оцінне значення цього суфікса можна передати за допомогою суфікса -яст- (білястий), однак експресивність при цьому значно послаблюється; без спеціальних пояснень нечітким для українського реципієнта є й денотативний смисл цього поняття. Тому у даному випадку зневажливі конотації даного номену слід було б передати описово, на кшталт *білошкірі нікчеми* [40].

У наступному висловлюванні Джо Байдена можемо спостерігати вживання дисфемізму *demonised*:

And we are making sure people play by the rules – so that business and innovations is celebrated for creating jobs not demonised because of grievances over tax not paid or rights not respected.

Сам процес демонізації ворога являє собою “перетворення представника іншої нації, етнічної групи або прибічника іншої точки зору, використовуючи помилкові обвинувачення; представлення опонента в невігідному положенні” [10, с. 789]. Демонізацією можна назвати агресивну форму дискредитації. У даному випадку увага направлена на бізнес та інновації. Хоча сенс залишається

таким же. Переклад даного висловлювання буде таким чином:

Та ми робимо так, щоб люди грали за правилами — щоб бізнес та інновації прославляли за створення робочих місць, а не демонізацію через незадоволенням тим, що вони не оплачують податки та не дотримуються прав.

Переклад даного дисфемізму виконаний за допомогою калькування.

У наступному висловлюванні колишнього прем'єр-міністра Бориса Джонсона йдеться про економічні та політичні підсумки, де він представляє факти, які по-різному відображають ситуацію в країні. У реченні: “*rogue regimes represented in this body not only support terrorists but threaten other nations and their own people with the most destructive weapons known to humanity*”, він піднімає проблему загрози екстремістів та терористів для країни, використовуючи вираз *rogue regimes*, яке можна перекласти, як *режими-ізгої* за допомогою метода калькування. У словнику “Мультитран” це словосполучення має декілька перекладів: “країна-ізгой”, “нелегітимний/злочинний режим”, дослівно такий вираз можна перекласти, як “хулігани/негідники держави”. Це усталене політичне кліше, яке використовується для позначення країн, які загрожують миру на Землі. [20]. Згідно документу “Стратегії національної безпеки”, одна з характеристик таких політичних режимів надання допомоги тероризму в глобальному масштабі, про що й згадує в своїй промові колишній американський президент. Звертаючись до контексту, можна стверджувати, що такий вираз несе дисфемістичний характер та демонструє рішучий настрій Джонсона проти тероризму та країн, які грають роль в його здійсненні. Словосполучення *rogue regime* придбало статус політичного кліше та стало загальноприйнятим. З метою дискредитації опонентів та залякування, а також для призову громадян дотримуватися обережності, це визначення цілком можна віднести до лексико-семантичному розряду дисфемізмів, а саме — дисфемізмів, які відносяться до широкого кола кримінальної сфери, так як інші країни представляють загрозу суспільству в цілому та пов'язані з терористичними діями.

Далі Джонсон переносить центр своєї уваги на росію та в реченні: “*No nation on earth has an interest in seeing this band of criminals arm itself with nuclear*

weapons and missiles”, відкрито дискредитує наявний в ній режим. Переклад даного висловлювання здійснений таким чином: “*Ні одна країна на нашій планеті не хоче, щоб ця банда злочинців озброїлася ядерною зброєю та ракетами*”.

Можемо спостерігати наступне висловлювання Дональда Трампа з промови на 72-й сесії Генеральної Асамблеї ООН:

If the righteous many do not confront the wicked few, then evil will triumph.

У цьому висловлюванні, яке містить в собі явний дисфемізм — словосполучення *wicked few* (в перекладі *порочна меншість*), яке з одного боку, ображає почуття того, кому це адресовано, і знову виконує функцію дискредитації супротивник; але з іншого боку, не називає адресата, при цьому дозволяє читачу здогадатися самому. Це створює суперечливу ситуацію при виборі найменування для стилістичних засобів, які тут використовуються [10, 258]. Дональд Трамп узагальнює інформацію та не називає конкретних “діючих облич”, також маючи на увазі те, що *righteous many* – це і є американський народ, який президент позиціонує як справедлива (в перекладі *доброчесна*) більшість. Можна знайти відповідні еквіваленти та передати протиставлення *righteous-wicked, few-many*, здійснюючи такий переклад:

Якщо доброчесна більшість не стане боротися з порочною меншістю, у світі зло візьме гору.

У прощальній промові Барака Обами зустрічається наступне висловлювання:

For too many of us, it’s become safer to retreat into own bubbles, whether in our neighborhoods or college campuses or places of worship or our social media feeds, surrounded by people who look like us and share the same political outlook and never challenge our assumptions.

Багато з нас надають перевагу сховатися в своїй пазурі, будучи або в наших районах, університетських кампусах, місцях богослужіння або соціальних медіа, і залишатися оточеними людьми, які схожі на нас, розділяють наші політичні

погляди та не заперечують наші припущення.

Дисфемізм *bubbles* не містить в собі за мету образити когось або дискредитувати, а іронію, та вживається колишнім президентом для того, щоб продемонструвати розділення людей, їх схильність до ізоляції, невміння апелювати достовірними фактами, бездіяльність. Даний дисфемізм, який утворений за допомогою метафори, скоріше за все використовується для підсилення мовної експресивності, щоб здійснити маніпуляцію людьми шляхом вказуванням на їх помилки, дати зрозуміти, що відповідальність лежить не лише на державі. Переклад здійснений за допомогою калькування.

Отже, у результаті проведеного дослідження можемо стверджувати, що дисфемізми представлені в основному простими, іменними словосполученнями. Кількість політкоректних пропозицій-дисфемізмів у політичному дискурсі незначна.

3.3. Типи евфемізмів та дисфемізмів у політичному дискурсі

Серед аналізованих нами прикладів було виокремлено низку евфемістичних та дисфемістичних номінацій для апеляції до понять смерті, незаконної імміграції, тероризму війни, які постають показовим матеріалом для вивчення прийомів перекладу евфемізмів та дисфемізмів.

До прикладу, теми хвороби і смерті і так відносяться до переліку табуйованих [2, с. 142], а сучасні масштаби епідеміологічної проблеми та війни в Україні значно підвищують негативність сприйняття зазначеної інформації, згубно впливаючи на психоемоційний стан людства [19, с. 7]. За таких умов посилення процесів евфемізації “слів помирання та смерті” має логічний вигляд, адже евфемізми дозволяють відійти від стигматизації значення, викликати потрібні асоціації, але при цьому відволікти читача від негативної сторони явища. Англomовний евфемістичний вокабуляр для називання смерті в політичному дискурсі, на наше переконання, є доволі поширеним, що пояснюємо тактовністю по відношенню до особи померлого, його рідних і близьких. Також

серед проаналізованих фрагментів нами було виявлено кілька виявів дисфемізації смерті, з яких ми обрали ті, які найкраще показують застосування перекладацьких прийомів.

Проаналізувавши висловлювання відомих політиків можна виявити наступні лінгвостилістичні засоби, характерні для них:

1. Евфемізми та дисфемізми, які відображають тему смерті та вбивства.

У своєму дописі у “Твіттері” можемо спостерігати наступне висловлювання Бориса Джонсона, приклад, якого ілюструє прагнення уникнути поняття “смерть”, містить в собі евфемістичний вираз:

In Ukraine many heroes have given their lives (замість загинули/були вбиті”).

В Україні багато героїв віддали свої життя.

З метою підкреслити героїзм українських солдат та обмежити вірогідність сприйняття такої героїчної смерті як насильницької та жорстокої, пом’якшити реакцію на це незворотне явище. Вираз *have given their lives* має на увазі під собою самостійне прийняття добровільного рішення відати своє життя, хоробро захищаючи батьківщину, тим самим відповідальність переходить до відважних військовослужбовців. Більше того, ефект пом’якшення збільшується завдяки тому, що вираз *відати життя*, утворений за допомогою метафоричного переносу, має інше значення — “присвятити життя чомусь/комусь”. Переклад здійснений шляхом знаходження еквівалентного словосполучення в українській мові — відати свої життя.

Згадуючи про смерть одного з найвидатніших Генеральних секретарів, Тереза Мей у своїй промові за засіданні генеральної асамблеї ООН у 2018 році використовує евфемізм *pass away*, який слугує для пом’якшення неприємної діяльності:

On behalf of the United Kingdom let me begin by paying tribute to an outstanding leader of this United Nations, who sadly passed away this summer.

Не дивлячись на те, що словосполучення *pass away* та його еквівалент українською мовою *піти з життя* є звиклим та широко вживаним в повсякденному житті нарівні з прямою номінацією *померти (die)*, ці вирази є

ідіоматичними; утворення даного евфемізму відбувається на фразеологічному рівні. Вибір еквівалента був зроблений наступним чином:

Від імені Об'єднаного Королівства дозвольте мені почати з висловлення співчуття у зв'язку з тим, що пішов з життя цього літа найвидатніший керівник Організації Об'єднаних Націй.

Або ж наступні випадки також демонструють вживання евфемізму з цим словосполученням:

Congressman-elect Luke Letlow, 41, passed away this evening at Ochsner-LSU Health Shreveport due to complications from COVID-19 [6];

Prominent conservative business executive passes away at 74 after enduring extensive battle with Covid-19 [17].

На прикладі запропонованих текстових фрагментів ми бачимо, як фразове дієслово *to pass away* може виступати заміником зі значенням *помирати* завдяки поєднанню нейтрального дієслова *to pass* із прислівником *away* у результаті чого асоційовано позначає процес останнього подиху помираючої людини. Тим не менш, аналіз перекладацьких трансформацій демонструє можливе залучення кількох варіантів перекладу цього англомовного евфемізму. Так, у першому фрагменті ми можемо скористатися відповідником *помирати*, який при цьому не зберігає евфемістичність, хоча й відповідає прагматиці англійського речення – повідомити про смерть:

Конгресмен Люк Летлоу, у віці 41 років, помер цього вечора через ускладнення від ковід-19 Університеській клініці м. Шреверпорт.

У якості аргументації обраного прийому зазначимо, що цей фрагмент носить характер інформаційного повідомлення, а тому опущення евфемістичності не шкодить його загальному сприйняттю реципієнтом.

В англомовному текстовому уривку: “*Prominent conservative business executive passes away at 74 after enduring extensive battle with Covid-19*”, на нашу думку, слухним буде залучити непряме вираження структур: “*Відомий директор компанії програє виснажливу боротьбу проти ковід-19 у віці 74 років*”. Ми переконані, що такий прийом перекладу вдало реалізує евфемістичність,

зміщує акцент з факту смерті на “героїзм” чоловіка, який боровся проти хвороби, не зважаючи на поважний вік.

Наступний приклад вживання дисфемізму можна прослідкувати у висловлюванні Джо Байдена, де він торкається теми тероризму та не стримує свого несхвалення:

While at the same time being repelled by the slaughter in Ukraine and our failure to end it.

Слово *slaughter* перекладається, як *бійня, масове вбивство* та повністю передає негативне відношення до безладу та неконтрольованих масових вбивств та терору в Україні. Влада не в змозі контролювати цю ситуацію і в цьому висловлюванні прослідковується прагнення зняти відповідальність за те, що відбувається в іншій державі. Тому переклад даного висловлювання виглядатиме таким чином:

I в той же час у них викликає відразу масове вбивство в Україні та наша нездатність зупинити це.

Тож з метою передачі дисфемізму при перекладі збереглось стилістично-забарвлене слово, яке надає образності висловлюванню. Також у перекладі застосоване додавання при виборі еквівалента.

Далі Борис Джонсон у Твіттері публікує допис, в якому явно прослідковується дисфемізм. Розглянемо вживання дисфемізму *atrocities* з метою підкреслити жорстокий та звіриний характер злочинів. У даному прикладі дисфемізм *atrocities* утворений за допомогою гіперболізації нейтрального значення *crimes*, політик привносить своє негативне ставлення до того, що відбувається:

We must do more collectively to prevent such atrocities in the first place, and address the causes of instability that can give rise to them.

Ми повинні активніше діяти разом, щоб, по-перше, запобігти ці звірства в майбутньому, а по-друге, щоб запобігти причини нестабільності, яка породжує ці мерзенні злочини.

Переклад за допомогою калькування зберіг потрібний дисфемізм.

2. Евфемізми та дисфемізми, які відображають тему незаконної імміграції.

Особлива проблема для політиків, яка приносить великі неприємності народу та яка потребує рішучих дій — це нелегальна імміграція, яку називають “загальнонаціональною кризою” (national crisis). Цей евфемізм утворений за допомогою генералізації, шляхом заміни слова з вузьким значенням словом більш ширшої семантики, так як під значенням “криза” може приховуватися будь-яке значення, до прикладу “війна”, “економічний занепад”, в даному випадку — “незаконна імміграція”, яка долає американські кордони, які слабо охороняються. Для позначення незаконних жителів (іммігрантів) Дональд Трамп використовував наступні словосполучення-дисфемізми у висловлюваннях: *illegal alien, criminal alien, criminal illegal alien*.

Year after year, countless Americans are murdered by criminal illegal aliens.

Рік за роком нелегальні іноземні злочинці вбивають незлічену кількість американців.

Just three weeks ago, Debra’s parents, Gerald and Sharon, were burglarized and shot to death in their Reno, Nevada, home by an illegal alien.

Три тижні тому нелегальні іноземці увірвалися в її будинок в Рино, штат Невада та вбили її батьків.

In the last 2 years, our brave ICE officers made 266, 000 arrests of criminal aliens, including those charged or convicted of nearly 100,000 assaults, 30,000 sex crimes, and 4,000 killings.

За останніх два роки наші відважні працівники імміграційно-митної поліції арештували 266 тисячі нелегальних іммігрантів, включаючи звинувачених чи засуджених за 100 тисяч нападів, за 30 тисяч злочинів сексуального характеру та за чотири тисячі вбивств.”

Слід помітити, що саме в цих прикладах негативне відношення до незаконних іммігрантів не підлягає сумніву та пояснюється їх злочинною поведінкою, яка несе небезпеку для американської нації. У цьому випадку словосполучення *illegal alien/criminal alien* слід розглядати як дисфемізми, утворені за допомогою метафоричного переносу. В інших виразах політик

обмежується словосполученням *illegal immigrants*. В той же час, для згадки про легальних іммігрантів Дональд Трамп використовує фразу *legal immigrants* у реченні: “*Legal immigrants enrich our Nation and strengthen our society in countless ways*”, яке відображає його позитивне відношення до імміграції лиш в тому випадку, якщо вона здійснюється в рамках закону. Вибір перекладу падає на нейтральний вираз *нелегальні іммігранти/нелегальні іноземці*, що можна пояснити можливим поступовим переходом *illegal aliens* з розряду дисфемізмів в розряд загальноприйнятих політичних виразів. Хоча в даному контексті вибір розподілу нейтральних виразів з більш негативною конотацією був зроблений не випадково; це пояснюється існуючою політичною опозицією “свій-чужий”, і даний випадок без усяких сумнівів демонструє агресивне ставлення по відношенню до тих людей, хто осмілився незаконно перетнути кордон і більше того, здійснити напад та позбавити життя ні в чому невинних американських громадян. Переклад був здійснений за допомогою еквівалентного співвідношення, у словнику стійка фраза *illegal aliens* має відповідний відповідник в українській мові — *незаконні іммігранти*, хоча цього недостатньо для перекладу, якщо говорити про необхідність враховувати контекст, а саме наявну ситуацію, особливості відношення суб’єкта до даної ситуації.

3. Евфемізми та дисфемізми, які фігурують в темі тероризму та війни.

Наступне висловлювання Терези Мей ілюструє один з найбільш поширеніших евфемізмів у сфері політики — *conflict*, який позначає воєнний конфлікт/збройне зіткнення/війну:

1) *Progress in which the number of people killed in conflicts has fallen by three quarters in just over three decades.*

Ці успіхи всього за три десятиліття дозволили на три чверті скоротити кількість людей, які гинуть в конфліктах.

2) *Through global campaigns we will help countries to end scourges such as modern slavery and sexual violence in conflict.*

Проводячи глобальні компанії, ми будемо допомагати країнам боротися з такими проблемами, як сучасне рабство та сексуальне насильство під час

конфлікту.

Уже зазначалося раніше при аналізі промов інших політичних діячів, за допомогою використання даного іменника відбувається перехід оцінного знака на нейтральний або позитивний (в даних прикладах — на нейтральний, адже *конфлікт* і в більшості випадків, і в своєму першому значенні має на увазі тимчасові проблеми “на повсякденному рівні”); до прикладу, словосполучення *воєнний конфлікт (military conflict)* розширює масштаб ситуації; в такому випадку вірогідність “прочитання” евфемізму дорівнює нулю. Спираючись на класифікацію О. Шейгал, можна проаналізувати два варіанти інтерпретації способів утворення даного евфемізму. Якщо розглядати іменник *conflict* безпосередньо у словосполученні *military conflict*, допустимо говорити про семантичний еліпсис [20, с. 56]. Наступний варіант допускає евфемізм *conflict* приховувати під собою будь-яке з численних значень цього слова, отже даний іменник є родовим терміном, генералізованим найменуванням та вживається з метою розмиття змісту. [20, с. 257]. Переклад в обох прикладах здійснюється за допомогою калькування.

Далі перейдемо до розглядання особливостей використання евфемізму *embolden*, який був знайдений у дописі Твіттеру Бориса Джонсона:

It is also a matter of self-interest. For when barbarous acts and aggression go unchecked – dictators and terrorists are emboldened.

Спершу за все, необхідно звернутися до словника: дієслово *embolden* має одне значення — надавати хоробрості/смівливості; інші є його синонімами. За своєю сутністю, дане дієслово є позитивним за своїм стилістичним забарвленням, тому в цьому контексті його можна вважати евфемізмом, який замінює вираз *переходити до більш рішучих дій*. Особливу цікавість представляє переклад даного речення:

Це також питання особистої зацікавленості, бо коли варварські дії та акти агресії залишаються без відповіді, диктатори та терористи стають сміливішими та нахабнішими.

Ми вирішили використати прийом смислового розвитку та оцінити

ситуацію не в користь терористів, добавивши дієслово *нахабніти*, яке в українському варіанті перекладу є дисфемізмом (способи перекладу: прийом смислового розвитку, додавання, заміна членів речення). Але мета висловлювання Бориса Джонсона не передбачає використання дисфемізму, так як речення в цілому не розкриває агресивного настрою політика. Тому переклад цього висловлювання можна здійснити наступним чином: “*Це також питання особистої зацікавленості, бо відсутність контролю над варварськими діями та актами агресії диктаторів та терористів надає сміливості*” (спосіб перекладу евфемізму: додавання, заміна членів речення).

Цікавим для розгляду є наступний приклад висловлювання Дональда Трампа, який відноситься до терористичних угруповань:

In Afganistan, my Administration is holding constructive talks with a number of Afgan groups, including the Taliban.

В Афганістані моя адміністрація веде конструктивні переговори з декількома афганськими угрупованнями, в тому й числі, з Талібаном.

За допомогою семантичного еліпсису — редукції, яка входить до прагматичного фокусу — як способу утворення евфемізму, політик упускає важливу деталь, яка характеризує *Талібан* не просто як групу, а саме як терористичний рух. Упущення визначення *терористичний* не приховує дійсності, так як всі розуміють, про що і про кого йдеться мова; хоча це виконує функцію зниження хвилювання в суспільстві, тим більше враховуючи контекст (*holding constructive talks with a number of Afgan groups*) політик демонструє можливість вирішення проблеми шляхом конструктивних переговорів, хоча і це він ставить під сумнів, лише у м'якій формі. Переклад на українську мову здійснюється за допомогою знаходження еквівалента: *Afgan group* (*афганське угруповання*) неможливо перекласти як *афганська група*.

Далі висловлювання Трампа про затяжну боротьбу з угрупованням ІДІЛ: “*our troops have fought with unmatched valor – and thanks to their bravery, we are now able to pursue a political solution to this long and bloody conflict*”.

Наші війська змагаються з незрівнянною мужністю та героїзмом, і

завдяки їхній відвазі ми тепер можемо займатися пошуками політичного урегулювання цього довгого та кровопролитного конфлікту.

Становище війни, битви, боротьби замінене терміном *конфлікт*, адже погіршувати напружену ситуацію не входить в плани політичного діяча. Нейтральне поняття *conflict* компенсується прикметниками *long* і *bloody*, тим самим “згладжуючи” попередні визначення. Переклад здійснений за допомогою калькування.

Згадуючи про іранський режим як про головну підтримку терористичних організацій, політик називає його *державним спонсором терору (leading state sponsor of terror)*:

My administration has acted decisively to confront the world's leading state sponsor of terror: the radical regime in Iran.

Моя адміністрація рішуче протистоїть державному спонсору тероризму, яким є радикальний іранський режим.

В даному випадку роль грає знову ж таки компенсація; парадокс викликають два нерівноцінних поняття, перше з яких (*sponsor*) має на увазі під собою людину з добрими намірами, яка здійснює діяльність, яка схвалюється суспільством; а друге (*terror*) – насилля, знищення, вбивство. Теоретично, ці два поняття не можуть бути об’єднані в одну фразу, однак існує офіційний список держав-спонсорів тероризму, в який входять Іран, Північна Корея, Судан, та Сирія; включення в цей список тягне за собою жорстокі економічні та політичні санкції зі сторони США [Вікіпедія]. В даному випадку можна вважати, що цей вираз утворений за допомогою евфемістичної заміни і замість фрази : “*countries that have repeatedly provided support for acts of international terrorism*”, Трамп використав більш коротке словосполучення: *State Sponsors of Terror*. Переклад еквівалентний, і в українській мові існує політичне поняття *держави-спонсори тероризму*. Словник дає нам кілька нейтральних перекладів, наприклад, “обличчя, які підтримують тероризм” або “обличчя, які фінансують тероризм”, але вибір таких варіантів перекладу може виявитися недоречним в даному випадку.

Отже, аналізуючи наше дослідження, можна зробити висновок, що серед опрацьованих нами прикладів було виокремлено низку евфемістичних та дисфемістичних номінацій для апеляції до понять смерті, незаконної імміграції, тероризму війни, адже вони найчастіше замінюють ці поняття.

Найбільш поширеним в політичних промовах є евфемізм *conflict*, який майстерно маскує такі поняття, як воєнний конфлікт/збройне зіткнення/війну:

Для британської культури, на відміну від української, характерно прагнення уникнути прямої номінації *смерть* та її можливих форм; замість цього використовують відповідні фразеологізми.

Висновки до Розділу 3

Отже, за результатами аналізу, можна стверджувати, що найчастіше використовуються лексичні трансформації та перекладацькі відповідності для перекладу евфемізмів. Також використовуються такі способи перекладу, як, наближений переклад, комбінований спосіб перекладу, граматична трансформація та лексико-граматична трансформація. Ретельне дослідження евфемістичного вокабуляру англійської мови на прикладах із політичних фрагментів показало широкий спектр лексем, які можна використовувати задля опосередкованого називання табуйованих тем чи негативних випадків.

Дисфемізми представлені в основному простими, іменними словосполученнями. Кількість політкоректних пропозицій-дисфемізмів у політичному дискурсі незначна. Серед опрацьованих нами прикладів було виокремлено низку евфемістичних та дисфемістичних номінацій для апеляції до понять смерті, незаконної імміграції, тероризму війни, адже вони найчастіше замінюють ці поняття.

Найбільш поширеним в політичних промовах є евфемізм *conflict*, який майстерно маскує такі поняття, як воєнний конфлікт/збройне зіткнення/війну:

Для британської культури, на відміну від української, характерно прагнення уникнути прямої номінації *смерть* та її можливих форм; замість цього використовують відповідні фразеологізми.

Важливо виокремити, що вірогідність знаходження лінгвістичних засобів, які викликають у нас цікавість, залежить від деяких факторів; в першу чергу, від змісту самих висловлювань(звіту про положення справ в країні), від адресата звернення до нації або ж політичних лідерів інших держав) або ж до конкретного публічного діяча. Вживання дисфемізмів характерне для висловлювань, які місять критику, направлену на інші країни (Сирія, Іран, росія), на проблеми імміграції і тд. Особливу зацікавленість викликає той факт, що більша кількість висловлювань, в яких відкрито відображались і протести проти тероризму, і готовність боротися з терористичними угрупованнями, не відрізняється вживанням в них евфемізмів, які маскують поняття “тероризм”.

Що стосується особливостей функціонування евфемізмів та дисфемізмів в публічних промовах, слід звернути увагу, що існує велика різниця між політичними текстами ЗМІ та опосередкованими зверненнями політиків до народу. Звернення політиків відрізняються найбільшим ступенем прихованості прямих значень, оскільки в них процес евфемізації здійснюється в основному на синтаксичному рівні і досягається за рахунок зміни структури самих речень. Найбільш вживаним способом утворення евфемізмів є генералізація та градація, дисфемізмів — метафоричне перенесення. Серед методів перекладу англійських евфемізмів та дисфемізмів на українську мову переважає метод калькування.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В даному дослідженні нами були розглянуті способи утворення, особливості функціонування таких мовних засобів, як евфемізми та дисфемізми на матеріалі блогів публічних діячів у соціальній мережі “Twitter”, а також політичних статей з BBC News, The New York Times та виступів різних відомих політичних діячів та особливості їх перекладу на українську мову.

У дослідженні ми з’ясували, що евфемізми та дисфемізми як одиниці вторинної номінації є невід’ємною складовою політичного дискурсу, адже мовні тенденції демонструють все частотніше вживання таких найменувань, що зумовлено різними прагматичними цілями та інтенціями мовців. По-перше, варто сказати, що ми підготували матеріали для того, щоб всебічно визначити поняття евфемізму та дисфемізму, виявити їхні види та функції.

У першому розділі ми ознайомилися з поняттями політичних евфемізмів та дисфемізмів, розглянули та узагальнили їх класифікації за способами утворення та мовними рівнями. Нами був зроблений висновок про можливість евфемізмів проявлятися не лише на лексичному, але й на різних мовних рівнях. Від загальних понять ми перейшли безпосередньо до функціонування евфемізмів та дисфемізмів в політичному дискурсі.

У другому розділі ми розглянули визначення політичного дискурсу, виявили основні системоутворюючі характеристики політичного дискурсу, його наявні стратегії й тактики, саму ефективність політичного дискурсу та його функції.

У третьому розділі нашої роботи був представлений аналіз прикладів евфемізмів та дисфемізмів політичних діячів і в ході нашого дослідження в залежності від способів утворення нам вдалося розділити їх на наступні групи (градація, генералізація, слова широкої семантики і т.д.). Серед способів утворення евфемізмів на лексичному рівні переважає метафоричне перенесення — 37 % (як і серед способів утворення дисфемізмів), на синтаксичному — градація 76 %. Лексичний та синтаксичний рівні утворення

широко використовуються в політичному дискурсі. Найбільш поширений спосіб перекладу як евфемізмів, так і дисфемізмів — калькування (61 %). Також нами було виявлено способи при передачі евфемізмів та дисфемізмів українською мовою та рівні еквівалентності змісту оригіналу та перекладу. Аналіз перекладів евфемізмів та дисфемізмів у контексті наших матеріалів показав, що у більшості випадків вибір способу перекладу не залежав від способу утворення вихідного евфемізму, закономірність була виявлена лише у перекладі евфемізмів-термінів, які перекладаються калькуванням. Інші способи перекладу евфемізмів та дисфемізмів включають підбір лексичної відповідності, комбіновані способи передачі, генералізація, конкретизація тощо.

Таким чином можна дійти наступних висновків:

Евфемізми – це емоційно нейтральне слово або вираз, що вживається замість синонімічних ним слів або виразів, які можуть здатися промовцю непристойними, грубими або образливими. Основна мета процесу евфемізації – уникнути комунікативних конфліктів.

Дисфемізми – це слово або вираз із образливими для слухача конотаціями, що замінює пряму номінацію чи евфемізм на грубу або образливу.

Виділяють три основні функції використання евфемізмів: а) пом'якшення грубостей та неприємностей для того, хто говорить; б) маскуванню дійсності, камуфляж; в) приховування реальності.

Як евфемістичні, так і дисфемістичні найменування можуть бути загальноживаними, тобто їхні варіанти зафіксовані у словниках і відтворювані у мовленні, а також контекстуальні (або okazіональні), значення та вживання яких напряму залежить від конкретної мовленнєвої ситуації. Вторинні номінації можуть виконувати різні функції, серед яких виокремлюють функцію пом'якшення, маніпулювання, маскуванню тощо (в евфемізмів), та приниження, зневаги, оцінки тощо (у дисфемізмів). По-друге, ми проаналізували класифікації дослідників, висвітливши їхні погляди стосовно можливого поділу одиниць та ті критерії, які вони беруть за основу. Лінгвістична традиція демонструє класифікації відповідно до структурних параметрів, способів творення, лексико-

семантичних особливостей тощо. Також нам вдалось сформулювати особливості прагмалінгвістичного аналізу мовних одиниць, виявити ті аспекти, на які варто зважати у дослідженні. Важливим у контексті сучасних тенденцій є вивчення комунікативних особливостей повідомлення, інтенцій мовця, мовленнєвих дій та прийомів, що забезпечують досягнення поставлених цілей у процесі комунікації.

Ми з'ясували, що евфемізми і дисфемізми як мовленнєві акти, іллокутивна сила яких кардинально відрізняється, характеризуються особливим прагматичним потенціалом, через що їх важливо досліджувати з урахуванням прагмалінгвістичного аспекту. Вибір мовцем тих чи тих мовленнєвих засобів впливає на процес комунікації, відповідає тим комунікативним цілям, які переслідує адресант

Дискурс є політичним, коли він супроводжує політичний акт в політичній обстановці. Йому притаманні як загальномовні функції, так і характерні тільки для політичного дискурсу. Найбільш важливими можна вважати функції соціального контролю і легітимізації влади, так як саме вони надають маніпулятивний вплив на публіку, тим самим досягаючи головної мети політичного дискурсу – володіння владою і управління суспільством.

Збереження лінгвостилістичних засобів при перекладі на будь-яку мову важливо у зв'язку з необхідністю враховувати мету політичної промови; якою б вона не була, вона завжди присутня. На перший погляд можна не звернути уваги на структуру висловлювання політика, але, якщо провести аналіз, можна зробити висновок про ретельну підготовленість діяча, не випадковим та навмисним використанням тих чи інших мовних засобів (в нашому випадку основа політичного маніпулювання — це евфемізми та дисфемізми), якими не варто нехтувати при перекладі ні іншу мову.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абакова Т.Н. Парадигматические отношения и семантикопрагматические особенности эвфемизмов и дисфемизмов современного английского языка (на материале текстов британской прессы) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Саратов, 2007. С. 144
2. Алефиренко Н.Ф. Семиологический потенциал дискурса // Язык. Текст. Дискурс: межвуз. науч. Ольманах. Ставрополь. Пятигорск: Изд-во ПДЛУ, 2007. Вып. 5. С. 30-38.
3. Артамонова Ю.Д. Герменевтический аспект языка СМИ. URL : http://evartist.narod.ru/text12/04.htm#z_04 (дата звернення: 16.11.2021).
4. Барабуля А.М. Емоційний фактор виникнення конотативних значень лексичних одиниць. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/73942/02-Varabulya.pdf?sequence=1>
5. Бойко Т.В. Эвфемия и дисфемия в газетном тексте: автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 “германские языки”. Санкт-Петербург, 2006. С. 20.
6. Бех Е.Ф. Функциональная классификация дисфемизмов в художественном дискурсе. Научный результат. Вопросы теоретической и прикладной лингвистики. 2018. Т.4. №3. С. 60-66.
7. Василик М.А. Наука о коммуникации или теории коммуникации. К проблеме теоретической идентификации // Актуальные проблемы теории коммуникации. Сбор наук. стир. Санкт-Петербург ГПУ, 2004. С. 26–29.
8. Великорода В.Б. Механізми поповнення евфемістичної лексики. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. 2009. №4 . С. 212–217.
9. Великорода В.Б. Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.02.04 “германські мови”. Львів, 2008. С. 20.
10. Гаврилова М.В. Лингвистический анализ политического дискурса. //

- Политический анализ. Доклады эмпирических политических исследований СПбГУ. СПб: СПбГУ, 2002. Вып.3. С.88–108. – URL: http://www.academia.edu/10309239/Лингвистический_анализ_политического_дискурса (дата обращения: 28.04.2021).
11. Гнатківська Р. До проблеми дисфемії в сучасній англomовній пресі. URL : <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/lingua/article/download/2484/2547> (дата обращения: 01.12.2021).
  12. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики английского языка. М. 1999. С. 284.
  13. Кантур К.О. Аналіз мовних механізмів антропосемічної евфемізації. Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки. Житомир, 2012. №66. С. 210–214.
  14. Кантур К.О. Евфемія в соціально-економічному дискурсі. Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки. Житомир, 2009. № 45. С. 152–155.
  15. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник / І.В. Корунець. Вінниця : Нова Книга, 2003. С. 42-58.
  16. Крысин Л.П. Эвфемизмы в современном русском языке // Русистика. Берлин. 1994. №1-2. С. 28-49.
  17. Кубрякова Е.С. Вербальная деятельность СМИ как особый вид дискурсивной деятельности. Язык средств массовой информации. М., 2008. С. 183-209.
  18. Кузенко Г. М. Перекладацька компетентність у професійній діяльності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія. 2016. №25. Том 2. С. 169-172.
  19. Кульчицька О.В. Мовні засоби реалізації пейоративності в романах С. Майер : автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.02.04 “германські мови” Львів, 2019. С. 20.
  20. Кульчицька О.В. Дисфемізми як лексичні засоби виразності мови (на прикладі сучасного молодіжного англomовного роману). Проблеми

- гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія “Філологія”. 2021. №45 С. 209–220.
21. Лысякова М.В., Гаевая А.А. Лексико-грамматические свойства дисфемизмов (на материале политического дискурса). Вестник РУДН. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика. 2018. Т. 9. No 1. С. 50-76.
  22. Мосиевич Л. Дисфемизмы и языковая картина мира. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. 2009. Вип. 81(3). С. 358–362.
  23. Паршина О.Н. Стратегия и тактика речевого поведения современной политической элиты мира. М. 2004. С. 196
  24. Печенюк А.В. Структурно-семантичні особливості евфемізмів та їх місце в системі номінативних засобів мови у сучасному англomовному газетному дискурсі. URL : <https://library.vspu.net/jspui/bitstream/123456789/5555/1/Печенюк%20А.В.-конвертирован.pdf> (дата звернення: 24.11.2021)
  25. Полтавець Ю. Основні підходи до вивчення евфемізмів і дисфемізмів. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. 2012. Вип. 1. С. 225-236.
  26. Пронин Е.Е. Текстовые факторы эффективности журналистского воздействия/Е.Е. Пронин. М. 2001. С. 408
  27. Резанова А.Н. Дисфемия в английском языке: семантические механизмы и прагматические функции : автореф. дис. ... канд. филол. наук. 10.02.04 «германские языки». Санкт-Петербург, 2008. С. 19.
  28. Резникова Н.А., Пташкин А.С. Функциональные особенности эвфемизмов в политическом дискурсе// Вестник ТДПУ (TSPU Bulletin). 2014. 4 (145). С. 40 – 42.
  29. Світлична Т.В. Поняття евфемізму в науковій літературі. Лінгвістика, 2011. № 3 (24). Ч. 2. С. 58–63.
  30. Сидельникова Е.А., Серебрякова С.В. Коммуникативнопрагматическая и

- переводческая специфика эвфемизации и дисфемизации в газетно-публицистическом экономическом дискурсе. Ставрополь, 2016. С.176
31. Смирнова М.С., Канна В.Ю. Особливості перекладу аргю з англійської мови українською (на матеріалі текстів кримінального фільму ХХ століття). Закарпатські філологічні студії. Вип. 4. Т.1. С. 69-72.
  32. Солганик Г.Я. Введение. Язык СМИ и политика. М., 2012. С. 8-28.
  33. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса: дисс. ... д. филол. н. Волгоград, 2000. С. 440.
  34. Шишова Е.В. Определение термина дисфемизм в лингвистических терминологических словарях, справочниках и энциклопедиях. Филология и культура, 2014. 2 (36). Р. 73-79.
  35. Allan K., Burrige K., Battistella E. Euphemism & Dysphemism: Language Used as Shield and Weapon. Language. 1993. 69(2). URL : https://www.researchgate.net/publication/270150454_Euphemism_Dysphemism_Language_Used_as_Shield_and_Weapon (дата звернення: 02.10.2021).
  36. Allan K. The connotations of English colour terms: Colour-based Xphemisms. Journal of Pragmatics. 2009. 41(3). URL : https://www.researchgate.net/publication/223741895_The_connotations_of_English_colour_terms_Colour-based_X-phemisms (дата звернення: 02.10.2021).
  37. Brown P., Levinson S. Politeness: Universals in language usage. Cambridge. 1978. P. 24-36.
  38. Casas Gómez, M. The Expressive Creativity of Euphemism and Dysphemism, Lexis, 2019. P. 219-232.
  39. Grochowski M. Słownik polskich przekleństw i wulgaryzmów. Warszawa, 2002. P. 155
  40. Chamizo D., Pedro J. Some theses on euphemisms and dysphemisms. Studia Anglica Resoviensia. 2005. Vol. 3. P. 9–16.
  41. Crespo-Fernández E. Euphemism and political discourse in the British regional press . Brno Studies in English. 2014. Vol. 40. P. 5–26.

42. Kurdelyas A. Euphemisation of modern media (on the example of newspaper headlines). Siberian Philological Forum. 2020. № 9. P. 23-31.
43. Lutz W. Double-Speak: From Revenue Enhancement to Terminal Living-How Government, Business, Advertisers and Others Use Language to Deceive You. New York, 2016. P.290.
44. Nerlich B., Clarke D. Ambiguities we live by : Towards a pragmatic of polysemy. Journal of Pragmatics. 2001. Vol. 33. P. 1–20.
45. Tokar A. Metonymic Euphemisms from a Cognitive Linguistic Point of View. Meaning, Frames, and Conceptual Representation. Düsseldorf, 2015. P. 237– 264.

ПЕРЕЛІК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

46. Арго. URL : <http://litopys.org.ua/ukrmova/um03.htm> (дата звернення 21.11.2021).
47. Караулов Ю.Н. Русский язык: энциклопедия. М. : Дрофа, 1997. С. 703.
48. Літературознавчий словник-довідник. К., С. 2006. 752.
49. Матвеева Т.В. Полный словарь лингвистических терминов. Ростов н/Д., 2010. С. 537–538.
50. Матвеева Т.В. Учебный словарь: русский язык, культура речи, стилистика, риторика. М., 2003. С. 43.
51. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с. 77. Ставицька Л. О. Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників. К., 2008. 456 С. 62.
52. Степанов С.С. Популярная психологическая энциклопедия. М., 2005. С.672
53. Шевченко Л.І. Медіалінгвістика : словник термінів і понять. К., 2014. 380 С. 80.
54. Holder R. W. How Not to Say What You Mean: Dictionary of Euphemisms. New York, 2008. P. 432.

55. Longman Dictionary of Contemporary English. Harlow. 1987. 594 с. 35.
Oxford English Dictionary. Oxford University Press. 2008. P. 480.
56. The Cambridge International Dictionary of English. Cambridge. 1994. P.600.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

57. The Daily Mail. Apr, 2, 2005.
58. The Gazette. Apr, 17, 2006.
59. The Guardian. Oct, 8, 2004; Nov, 28, 7 2003; Oct, 9, 2004; Nov, 21, 2004; Feb, 15, 2001; Dec, 28, 2002; July, 12, 2005
60. The Times. Feb, 21, 2004.
61. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mk-london.co.uk>
62. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://edition.cnn.com>
63. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://townhall.com>
64. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nytimes.com>
65. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.barackobama.co>
66. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nytimes.com>
67. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://obamaspeeches.com>
68. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.washingtonpost.com>
69. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.theguardian.com/uk>
70. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ind.homeoffice.gov.uk>
71. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.labour.org.u>
72. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.theguardian.com/uk>
73. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bbc.com>
74. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.barackobama.com>
75. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.independent.co.uk>
76. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bookz.ru/authors/tat_analarina/pdf_angli4an_26071603.html
77. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.indeed.com/career->

- advice/interviewing/what-not-to-say
78. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://znaniya.com/task/20506383>
79. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/person%20of%20interest>
80. [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://www.careerpower.in/2020/pdf_RBI_Assistant_Mains_English_Quiz_13th_August_2020.pdf
81. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.yourdictionary.com/comparative-differences>
82. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/the-facts-of-life>
83. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.dictionary.com/browse/collateral-damage>
84. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.dictionary.com/browse/gentleman-friend>
85. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.britannica.com/topic/comfort-women>
86. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.lawinsider.com/dictionary/correctional-facility>
87. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://idioms.thefreedictionary.com/put+to+sleep>
88. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.native-english.ru/idioms/kick-the-bucket>
89. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.quora.com/Which-is-correct-past-away-or-passed-away>
90. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/over-the-hill#>
91. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://idioms.thefreedictionary.com/like+the+back+of+a+bus>
92. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://idioms.thefreedictionary.com/a+face+only+a+mother+could+love>

93. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.netflix.com/ua-en/title/70143858>
94. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/big-boned>
95. [Электронный ресурс]. Режим доступа: [https://idioms.thefreedictionary.com/do+my+business#:~:text=do%20\(one's\)%20business,defecate%2C%20especially%20a%20house%20pet.](https://idioms.thefreedictionary.com/do+my+business#:~:text=do%20(one's)%20business,defecate%2C%20especially%20a%20house%20pet.)
96. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://rezka.ag/films/comedy/7278-eys-ventura-rozysk-domashnih-zhivotnyh1993.html>
97. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.netflix.com/ru/title/70153404>
98. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://forum.wordreference.com/threads/number-one-number-two.2168108>
99. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.jstor.org/stable/3488707>
100. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.gymglish.com/en/gymglish/english-translation/between-jobs>
101. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/let-someone-go>
102. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.bbc.com/news/magazine-22470691>
103. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.bbc.com/news/magazine-22545351>
104. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.professionalpensions.com/news/4005875/queen-speech-confirms-pension-schemes-tpr-cdc-dashboards>
105. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.carterthomas.co.uk/immigration-plays-a-central-role-in-the-queens-speech/>
106. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.bbc.com/news/uk-51081861>

107. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-address-to-the-nation-oncoronavirus-23-march-2020>
108. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://futurism.com/insane-quotes-boris-johnson-un-speech>
109. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/mar/23/boris-johnsons-address-tothe-nation-in-full>
110. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.pressreader.com/uk/the-sunday-telegraph-stella/20150614/281565174388163>
111. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.cato.org/blog/use-euphemisms-political-debate>
112. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Медіа-дискурс>
113. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
114. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.creditcanada.com/blog/how-much-money-you-should-spend-onmonthly-expenses>
115. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.gymglish.com/en/gymglish/english-translation/what-do-you-do-for-aliving>
116. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/civil-service-pay>

